

II

(Sporočila)

SPOROČILA INSTITUCIJ, ORGANOV, URADOV IN AGENCIJ EVROPSKE UNIJE

EVROPSKA KOMISIJA

OBVESTILO KOMISIJE

Smernice v zvezi s Sporazumom o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irsko iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo

Drugi del – Pravice državljanov

(2020/C 173/01)

Te smernice so zgolj informativne in ne dopolnjujejo Sporazuma o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irsko iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo.

Čprav jih je pripravilo osebje Evropske komisije, se stališča iz teh smernic ne bi smela razlagati kot uradna stališča Evropske komisije.

Splošni cilj drugega dela Sporazuma o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irsko iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo (v nadaljnjem besedilu: Sporazum) je varstvo pravic državljanov, ki izhajajo iz prava Evropske unije (EU) in jih do konca prehodnega obdobja iz Sporazuma uveljavljajo državljani Evropske unije, ki prebivajo ali delajo v Združenem kraljestvu Velika Britanija in Severna Irsko (v nadaljnjem besedilu: Združeno kraljestvo), in državljani Združenega kraljestva, ki prebivajo ali delajo v EU, in njihovi družinski člani, ter zagotovitev učinkovitih, izvršljivih in nediskriminatornih jamstev v ta namen.

1. NASLOV I – SPLOSNE DOLOČBE

Členi 9, 10 in 11 Sporazuma skupaj določajo osebno področje uporabe in ozemeljsko veljavnost za namene uporabe naslova II drugega dela Sporazuma o pravicah in obveznostih v zvezi s prebivanjem, dokumenti za prebivanje, delavci in samozaposlenimi osebami ter o poklicnih kvalifikacijah (naslov III o koordinaciji sistemov socialne varnosti ima svoje osebno področje uporabe).

Upravičenci naslova II Sporazuma so državljani EU in državljani Združenega kraljestva, ki so pred koncem prehodnega obdobja uveljavljali pravico do prebivanja ali dela v skladu s pravom Unije in jo po koncu tega obdobja še naprej uveljavljajo, ter njihovi družinski člani.

Pojma državljan EU in državljan Združenega kraljestva sta opredeljena v členu 2(c) in (d) Sporazuma.

Sklici na pravice ali pravila Unije o prostem gibanju v teh smernicah vključujejo pravice iz: členov 21, 45 in 49 Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: PDEU); Direktive 2004/38/ES o pravicah državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic (v nadaljnjem besedilu: Direktiva 2004/38/ES) in Uredbe (EU) št. 492/2011 o prostem gibanju delavcev v Uniji (v nadaljnjem besedilu: Uredba (EU) št. 492/2011).

1.1 Člen 9 – Opredelitev pojmov

1.1.1 Člen 9(a): družinski člani

1.1.1.1 Člen 9(a)(i): „ožji“ družinski člani

Pojem „ožji“ družinski člani je opredeljen s sklicevanjem na člen 2(2) Direktive 2004/38/ES. Ta določba se uporablja tudi za družinske člane zaposlenih in samozaposlenih delavcev, vključno z obmejnimi delavci (združene zadeve C-401/15 do C-403/15, Depesme in Kerrou).

Kot velja v skladu s pravom Unije, družinski člani državljanov EU *načeloma* nimajo neodvisne pravice do prostega gibanja in prebivanja (razen če so državljani EU ali so neodvisno pravico do prebivanja pridobili zaradi svojega razmerja z državljanom EU, ki je vir njihove pravice do prostega gibanja). Podobno družinski člani nimajo pravic po Sporazumu, če te pravice ne izhajajo iz njihovega razmerja z imetnikom pravic, tj. osebo, ki spada na področje uporabe člena 10(1)(a) do (d) Sporazuma.

Edina izjema so družinski člani, ki spadajo na področje uporabe člena 10(1)(f) in ob koncu prehodnega obdobja „*neodvisno*“ prebivajo v državi gostiteljici, saj njihova pravica do prebivanja v skladu s pravom Unije takrat ni več pogojena s tem, da so še vedno družinski člani državljana EU, ki v državi gostiteljici trenutno uveljavlja pravice iz Pogodbe.

1.1.1.2 Člen 9(a)(ii): skrbniki vzdrževanega državljana EU, ki so državljani tretje države

Sodišče Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) je priznalo, da bi morale pravico do prebivanja v nekaterih primerih imeti tudi druge osebe, zlasti kadar je prisotnost teh oseb dejansko potrebna, da lahko državljani EU uživajo pravico do prebivanja v skladu s pravom Unije.

Najpomembnejši primer je mladoletni mobilni državljan EU, katerega starš ni državljan EU. Medtem ko je pravica državljana EU do prebivanja v pravu Unije jasno določena, starš, ki vzdržuje državljana EU, ne spada na področje uporabe člena 2(2)(d) Direktive 2004/38/ES, ki se nanaša na starše, ki jih vzdržuje državljan EU (tukaj gre za obratni položaj). Sodišče je v zadevi C-200/02, Chen, razsodilo, da ima tak starš pravico do prebivanja v državi gostiteljici, da se podpre pravica do prebivanja mladoletnega otroka, ki je državljan EU.

Člen 9(a)(ii) presega sklicevanje Sodišča na osebo, ki dejansko skrbi za otroka, iz zadeve Chen (v kateri je bilo obravnavano samo prebivališče matere otroka), in je oblikovan bolj odprto, tako da lahko zajema tudi osebe, ki ne skrbijo dejansko za otroka (npr. tudi mladoletne brate in sestre, za katere dejansko skrbijo iste osebe kot za mladoletnega državljana EU).

1.1.2 Člen 9(b): obmejni delavci

Obmejni delavci so osebe, ki so zajete v opredelitvi pojma „delavci“, kot jo je razložilo Sodišče, in hkrati ne prebivajo v državi, kjer delajo, pod pogoji iz člena 13 Sporazuma.

Zajeti so tako zaposleni (člen 45 PDEU) kot samozaposleni (člen 49 PDEU) obmejni delavci (glej zadevo C-363/89, Roux, in smernice za člena 24 in 25).

1.1.2.1 Opredelitev zaposlenega ali samozaposlenega delavca

Niti primarna niti sekundarna zakonodaja Unije ne opredeljujeta pojma „delavec“ ali „samozaposlena oseba“.

V skladu s sodno prakso Sodišča ima pojem „delavec“ za namene svobode gibanja v Uniji poseben pomen (npr. zadeva C-66/85, Lawrie-Blum) in ga je treba razlagati široko (zadeva C-139/85, Kempf).

Pri tem ni mogoče uporabljati različnih nacionalnih opredelitev (npr. opredelitve pojma delavec iz domačega delovnega prava), ki bi bile bolj omejevalne.

Sodišče je zaposlenega „delavca“ opredelilo kot „osebo, ki opravlja dejansko in resnično dejavnost pod nadzorom druge osebe, za katero prejema plačilo, z izjemo dejavnosti tako omejenega obsega, da jih je mogoče opredeliti zgolj kot podrejene in pomožne“ (zadeve C-138/02, Collins, C-456/02, Trojani, ali C-46/12, LN).

Bistvene značilnosti delovnega razmerja so:

- oseba nekaj časa opravlja storitev (glej na primer zadeve C-139/85, Kempf, C-344/87, Bettray, C-171/88, Rinner-Kühn, C-1/97, Birden, in C-102/88, Ruzius-Wilbrink)
- za neko drugo osebo in pod nadzorom te druge osebe (zadeve C-152/73, Sotgiu, C-196/87, Steymann, C-344/87, Bettray, in C-151/04, Nadin),
- v zameno za to pa prejme plačilo (glej na primer zadeve C-196/87, Steymann, C-344/87, Bettray, C-27/91, Hostellerie Le Manoir, in C-270/13, Haralambidis).

Med „delavci“ in „samozaposlenimi osebami“ se razlikuje na podlagi razmerja podrejenosti. Za delo v podrejenem položaju velja, da delodajalec določa izbiro dejavnosti, nadomestilo in delovne pogoje (zadeva C-268/99, Jany).

1.1.3 Člen 9(c): država gostiteljica

Ta določba razlikuje med državljani EU in državljani Združenega kraljestva. Država gostiteljica je pri teh dveh skupinah opredeljena različno.

Za državljane Združenega kraljestva je država gostiteljica država članica EU, kakor je opredeljena v členu 2(b) Sporazuma in v kateri ti državljani v skladu s pravili Unije o prostem gibanju uveljavljajo svojo pravico do prebivanja. Združeno kraljestvo na podlagi Sporazuma ne more postati država gostiteljica za državljane Združenega kraljestva – to pomeni, da državljani Združenega kraljestva, ki so pred koncem prehodnega obdobja prebivali v Združenem kraljestvu v skladu s pravicami, ki jih imajo na podlagi prava Unije (kot upravičenci v skladu s sodno prakso na podlagi sodb Sodišča v zadevah C-34/09, Ruiz Zambrano, ali C-370/90, Singh), kot posamezniki ne postanejo upravičenci Sporazuma.

Za državljane EU je država gostiteljica Združeno kraljestvo, kakor je opredeljeno v členu 3(1) Sporazuma. Državljan EU kot posamezniki ne postanejo upravičenci Sporazuma v nobeni državi članici EU, ne glede na to, ali so državljani te države članice ali ne.

1.1.3.1 „[Uveljavljanje] pravic[e] do prebivanja v skladu s pravom Unije“

Uveljavljanje pravice do prebivanja pomeni, da državljan EU ali državljan Združenega kraljestva pred koncem prehodnega obdobja zakonito prebiva v državi gostiteljici v skladu s pravom Unije o prostem gibanju.

Zajeti so vsi možni položaji, v katerih pravica do prebivanja izhaja iz pravil Unije o prostem gibanju.

To vključuje pravico do prebivanja, ne glede na to, ali je stalna, in ne glede na njeno trajanje (npr. zadostuje, da je oseba prišla v državo gostiteljico en teden pred koncem prehodnega obdobja in v njej prebiva kot iskalec zaposlitve v skladu s členom 45 PDEU) ali na položaj, na podlagi katerega oseba uveljavlja te pravice (kot delavec, samozaposlena oseba, študent, iskalec zaposlitve itd.).

Zadostuje, da se je pravica do prebivanja uveljavljala v skladu s pogoji, ki jih pravo Unije povezuje z njo (zadeva C-162/09, Lassal, ali združeni zadevi C-424/10 in C-425/10, Ziolkowski in Szeja).

Posedovanje dokumenta za prebivanje ni pogoj za zakonito prebivanje v skladu s pravom Unije, saj je pravica do prebivanja na podlagi prava Unije državljanom EU dodeljena neposredno s Pogodbo in ni odvisna od upoštevanja upravnih postopkov (uvodna izjava 11 Direktive 2004/38/ES). Po drugi strani pa posedovanje dokumenta za prebivanje, izdanega v skladu s pravom Unije, samo po sebi ne pomeni, da je prebivanje v skladu s pravom Unije (zadeva C-325/09, Dias).

1.1.3.2 „[P]red koncem prehodnega obdobja in [nadaljnje prebivanje] tam po koncu tega obdobja“

Ta pojma, ki bi ju bilo treba razlagati skupaj, vsebujeta časovni okvir, ki določa, da prebivanje v skladu s pravom Unije izpolnjuje pogoje za namene drugega dela Sporazuma samo, če je ob koncu prehodnega obdobja (31. decembra 2020) „neprekinjeno“.

Pravila o neprekinjenem prebivanju so podrobneje določena v členu 11 Sporazuma.

Pretekla obdobja prebivanja, ki so se končala pred koncem prehodnega obdobja (npr. prebivanje v obdobju 1980–2001), ali obdobja prebivanja, ki se začnejo šele po koncu prehodnega obdobja, ne izpolnjujejo pogojev.

1.1.4 Člen 9(d): država dela

Država dela je pomembna samo za določitev ozemeljske veljavnosti pravic obmejnih delavcev.

Osebe, ki prebivajo v državi, kjer delajo, se ne štejejo za obmejne delavce.

1.1.5 Člen 9(e): pravice do varstva in vzgoje

Izraz „pravice do varstva in vzgoje“ je opredeljen s sklicevanjem na člen 2(9) Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (uredba Bruselj IIa).

Ta določba zajema pravice do varstva in vzgoje, pridobljene na podlagi sodbe, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom.

1.2 Člen 10 – Osebnostno področje uporabe

1.2.1 Državljeni EU in državljani Združenega kraljestva: odstavek (1)(a) do (d)

Pojma državljani EU in državljani Združenega kraljestva sta opredeljena v členu 2(c) in (d) Sporazuma.

Sodišče je v svoji sodni praksi podalo posebne smernice glede pravic oseb z dvojnimi državljanstvi. Ta sodna praksa je pomembna za določitev, v katerih primerih je oseba z dvojnimi državljanstvi zajeta v Sporazumu in v katerih primerih dvojno državljanstvo pomeni izključno notranji položaj.

Osebe z državljanstvom dveh držav članic EU (npr. oseba, ki ima češko in slovaško državljanstvo) ali osebe z državljanstvom države članice EU in države zunaj EU (npr. oseba, ki ima češko in japonsko državljanstvo), ki ob koncu prehodnega obdobja prebivajo v Združenem kraljestvu, kot državljani EU jasno spadajo na osebno področje uporabe Sporazuma.

Osebe z dvojnimi državljanstvi EU in Združenega kraljestva, ki so državljanstvo pridobile ob rojstvu ali z naturalizacijo, so zajete v Sporazumu, če so pred koncem prehodnega obdobja uveljavljale pravico do prostega gibanja in prebivanja v državi gostiteljici, katere državljani so (zadeva C-165/16, Lounes). Osebe z dvojnimi državljanstvi EU in Združenega kraljestva, ki so državljanstvo pridobile ob rojstvu ali z naturalizacijo, so tudi zajete v Sporazumu, če so pred koncem prehodnega obdobja uveljavljale pravico do prostega gibanja in prebivanja v državi članici, ki ni država njihovega državljanstva (to velja brez poseganja v pravice, ki jih imajo kot mobilni državljani EU v skladu s pravom Unije o prostem gibanju državljanov EU).

Osebe z dvojnimi državljanstvi EU in Združenega kraljestva, ki so državljanstvo države gostiteljice pridobile šele po koncu prehodnega obdobja, so zajete v Sporazumu po analogiji z zadevo C-165/16, Lounes.

Osebe z dvojnimi državljanstvi EU in Združenega kraljestva, **ki niso nikoli uveljavljale pravice do prostega gibanja** na podlagi člena 21, 45 ali 49 PDEU (kot v zadevi C-434/09, McCarthy), niso zajete v Sporazumu.

1.2.2 Zunaj področja uporabe

1.2.2.1 Napoteni delavci

Osebe, ki se zanašajo samo na pravice, ki izhajajo iz člena 56 PDEU, niso zajete v Sporazumu (glej tudi smernice o členu 30(1)(e) naslova III Sporazuma).

Sporazum napotnim delavcem ne dodeljuje pravice, da po koncu prehodnega obdobja ostanejo v državi gostiteljici.

1.2.2.2 Pravice državljanov EU: zadeva C-34/09, Ruiz Zambrano

Državljeni EU in državljani Združenega kraljestva, katerih pravice v državi gostiteljici ob koncu prehodnega obdobja temeljijo na dejstvu, da so bili državljani Unije, kakor so opredeljeni v členu 20 PDEU, ne spadajo na področje uporabe Sporazuma.

Zato tudi njihovi družinski člani ne spadajo na področje uporabe Sporazuma, zanje pa bodo veljala pravila, ki veljajo v državi gostiteljici.

1.2.2.3 Pravica državljanov EU in državljanov Združenega kraljestva, ki se vrnejo, do združitve družine: zadeva C-370/90, Singh

Državljeni EU in državljeni Združenega kraljestva, zajeti v sodni praksi na podlagi te sodbe, ne spadajo na področje uporabe Sporazuma. Zato tudi njihovi družinski člani ne spadajo na področje uporabe Sporazuma. Status glede prebivanja družinskih članov državljanov Združenega kraljestva, ki se vrnejo v Združeno kraljestvo, ali državljanov EU, ki se vrnejo v državo članico, katere državljeni so, bo urejala zakonodaja Združenega kraljestva oziroma zakonodaja EU.

1.2.3 Člen 10(1) do (4): družinski člani

Člen 10(1) do (4) določa, katere osebe spadajo na področje uporabe Sporazuma zaradi svojih družinskih vezi z imetnikom pravice (oseba, ki spada na področje uporabe katere koli določbe člena 10(1)(a) do (d) Sporazuma).

Sporazum na podlagi Direktive 2004/38/ES razlikuje med dvema kategorijama „družinskih članov“, in sicer med „ožjimi“ družinskimi člani (ki so opredeljeni v členu 9(a) in ustrezajo opredelitvi iz člena 2(2) Direktive 2004/38/ES) in „bolj oddaljenimi“ družinskimi člani (ki spadajo na področje uporabe člena 10(2) do (5) Sporazuma in ustrezajo osebam iz člena 3(2) Direktive 2004/38/ES).

1.2.3.1 Člen 10(1)(e)(i): „ožji“ družinski člani, ki prebivajo v državi gostiteljici

Ta določba zajema „ožje“ družinske člane (opredeljene v členu 9(a) Sporazuma), ki so ob koncu prehodnega obdobja prebivali v državi gostiteljici kot družinski člani državljana EU, ki v državi gostiteljici uveljavlja pravice po pravu Unije do prostega gibanja.

1.2.3.2 Člen 10(1)(e)(ii): „ožji“ družinski člani, ki prebivajo zunaj države gostiteljice

Družinski člani, zajeti v členu 10(1)(e)(ii), se v državo gostiteljico niso preselili pred koncem prehodnega obdobja. Imetniku pravice se lahko v državi gostiteljici pridružijo kadar koli po koncu prehodnega obdobja.

Zadevni družinski člani so ob koncu prehodnega obdobja z imetnikom pravice v sorodstvu v ravni črti (tj. spadajo na področje uporabe člena 2(2) Direktive 2004/38/ES kot zakonec, registrirani partner ali prednik v ravni črti). Potomci v ravni črti, rojeni pred koncem prehodnega obdobja, so prav tako zajeti v členu 10(1)(e)(ii) Sporazuma, medtem ko so potomci v ravni črti, rojeni po koncu prehodnega obdobja, zajeti v členu 10(1)(e)(iii) Sporazuma.

Poleg tega mora zadevni družinski član v času, ko na podlagi Sporazuma zaprosi za dovoljenje za prebivanje v državi gostiteljici, izpolnjevati pogoje iz člena 2(2) Direktive 2004/38/ES.

To na primer pomeni, da bo oseba, ki leta 2025 zaprosi za dovoljenje za vstop kot zakonec imetnika pravice, upravičena na podlagi Sporazuma, če je bila ob koncu prehodnega obdobja poročena z imetnikom pravice in je leta 2025 še vedno poročena z njim.

Otrok imetnika pravice, ki je bil ob koncu prehodnega obdobja mlajši od 21 let, bo imel na podlagi Sporazuma pravico, da se pridruži imetniku pravice, če je v trenutku, ko se želi pridružiti imetniku pravice v državi gostiteljici, še vedno otrok imetnika pravice in še vedno mlajši od 21 let ali vzdrževani družinski član imetnika pravice.

Starš imetnika pravice bo imel na podlagi Sporazuma pravico, da se pridruži imetniku pravice, če je v trenutku, ko se mu želi pridružiti v državi gostiteljici, njegov vzdrževani družinski član.

1.2.3.3 Člen 10(1)(e)(iii): bodoči otroci

Osebe, ki se po koncu prehodnega obdobja rodijo imetniku pravice ali jih ta posvoji, so zaščitene s členom 10(1)(e)(iii) Sporazuma.

Da bi imeli navedeni bodoči otroci pravico, da se pridružijo imetniku pravice v državi gostiteljici, bodo morali v trenutku, ko se mu bodo želeli pridružiti v državi gostiteljici, izpolnjevati pogoje iz člena 2(2)(c) Direktive 2004/38/ES, torej bodo morali biti mlajši od 21 let ali biti vzdrževani družinski člani.

Člen 10(1)(e)(iii) Sporazuma se uporablja v vseh naslednjih primerih:

- (a) oba starša sta imetnika pravice: ni formalne zahteve, da imata starša izključne ali skupne pravice do varstva in vzgoje otroka;
- (b) eden od staršev je imetnik pravice, drug pa državljan države gostiteljice (npr. en ima poljsko državljanstvo, drug pa državljanstvo Združenega kraljestva, vendar oba prebivata na Poljskem): ni formalne zahteve, da imata starša izključne ali skupne pravice do varstva in vzgoje otroka (ta določba ne zahteva, da starš, ki ni imetnik pravice, prebiva v državi gostiteljici);
- (c) eden od staršev je imetnik pravice (ta določba zajema vse položaje, ko je samo en starš otroka imetnik pravice, razen če je starš izgubil pravico do varstva in vzgoje otroka. Zajema družine z dvema staršema, na primer družino otroka, rojenega imetniku pravice, ki se je po koncu prehodnega obdobja poročil z državljanom EU, ki ni upravičenec Sporazuma, in enostarševske družine ali primere, ko starš, ki ni imetnik pravice, ne prebiva v državi gostiteljici ali nima pravice do prebivanja v njej); starš, ki je imetnik pravice, mora imeti izključno ali skupno pravico do varstva in vzgoje otroka.

Otroke, ki so bili rojeni pred koncem prehodnega obdobja, vendar so bili kot otroci priznani (ko je na primer imetnik pravice priznal očetovstvo) šele po koncu prehodnega obdobja, je treba obravnavati na podlagi člena 10(1)(e)(i) ali (ii), odvisno od kraja prebivanja otroka ob koncu prehodnega obdobja.

1.2.3.4 Člen 10(1)(f): družinski člani, ki so pridobili neodvisno pravico do prebivanja v državi gostiteljici

Ta določba zajema „ožje“ družinske člane (opredeljene v členu 9(a) Sporazuma), ki:

- (a) so v nekem trenutku pred koncem prehodnega obdobja prebivali v državi gostiteljici kot družinski člani državljana EU, ki je v državi gostiteljici uveljavljal pravice po pravu Unije do prostega gibanja;
- (b) so pozneje, vendar pred koncem prehodnega obdobja, na podlagi prava Unije o prostem gibanju pridobili pravico do prebivanja, ki ni več odvisna od tega, da so družinski člani državljana EU, ki v državi gostiteljici uveljavlja pravice po pravu Unije do prostega gibanja (npr. na podlagi člena 13(2) ali člena 16(2) Direktive 2004/38/ES);
- (c) ob koncu prehodnega obdobja obdržijo navedeno neodvisno pravico.

Zaradi posebnega položaja oseb, ki spadajo na področje uporabe člena 10(1)(f), v drugem delu Sporazuma ni ponovljena zahteva iz člena 3(1) Direktive 2004/38/ES, da navedeni družinski člani imetnika pravice „spremljajo ali se [mu] pridružijo“ v državi gostiteljici.

1.2.3.5 Člen 10(2): „bolj oddaljeni“ družinski člani, ki že prebivajo v državi gostiteljici

Člen 10(2) Sporazuma zajema „bolj oddaljene“ družinske člane (ki ustrezajo osebam iz člena 3(2) Direktive 2004/38/ES), ki so pred koncem prehodnega obdobja prebivali v državi gostiteljici zaradi svojega razmerja z državljanom EU, ki je tam uveljavljal pravice po pravu Unije do prostega gibanja. Trajanje navedenega prebivanja ni pomembno.

S pravico po pravu Unije do prostega gibanja in prebivanja v državi gostiteljici, ki jo imajo take osebe, se predpostavlja, da jim je država gostiteljica v skladu s svojo nacionalno zakonodajo izdala dokument za prebivanje.

Izdaja dokumenta za prebivanje dokazuje pravico po pravu Unije do prostega gibanja in prebivanja v državi gostiteljici, ki jo imajo take osebe in jo je država gostiteljica priznala v skladu s svojo nacionalno zakonodajo.

1.2.3.6 Člen 10(3): „bolj oddaljeni“ družinski člani, katerih prošnja je v obravnavi

„Bolj oddaljeni“ družinski člani (ki ustrezajo osebam iz člena 3(2) Direktive 2004/38/ES), ki so pred koncem prehodnega obdobja na podlagi člena 3(2) Direktive 2004/38/ES vložili prošnjo, da bi se pridružili imetniku pravice v državi gostiteljici, vendar so njihove prošnje (za vstopni vizum ali dokument za prebivanje) ob koncu prehodnega obdobja še vedno v obravnavi, so zaščiteni enako kot na podlagi pravil Unije o prostem gibanju.

Njihove prošnje bi bilo treba obravnavati v skladu s postopkom iz člena 3(2) Direktive 2004/38/ES. Pozitivna odločitev o prošnji pomeni, da bi bilo treba take osebe obravnavati kot osebe, ki spadajo na področje uporabe člena 10(2) Sporazuma.

1.2.3.7 Člen 10(4): partnerji v trajnem razmerju

Partnerji, ki imajo z imetnikom pravice trajno razmerje (osebe, ki spadajo na področje uporabe člena 3(2)(b) Direktive 2004/38/ES), vendar so ob koncu prehodnega obdobja prebivali zunaj države gostiteljice, so upravičenci Sporazuma.

Ta kategorija zajema vsa druga dolgoročna „trajna“ partnerstva med osebami različnega spola in istospolnimi pari. Zahtevo glede trajnosti razmerja je treba presoјati ob upoštevanju cilja Direktive, ki je ohraniti enotnost družine v širšem smislu (glej uvodno izjavo 6 Direktive 2004/38/ES).

Te osebe bi morale biti ob koncu prehodnega obdobja v trajnem razmerju, še vedno pa tudi v trenutku, ko na podlagi Sporazuma zaprosijo za dovoljenje za prebivanje v državi gostiteljici.

Ta določba zajema tudi osebe, ki so bile ob koncu prehodnega obdobja v trajnem razmerju z imetnikom pravice in so v trenutku, ko na podlagi Sporazuma zaprosijo za dovoljenje za prebivanje v državi gostiteljici, poročene z njim.

Njihove prošnje bi bilo treba obravnavati v skladu s postopkom iz člena 3(2) Direktive 2004/38/ES. Pozitivna odločitev o prošnji pomeni, da bi bilo treba take osebe obravnavati kot osebe, ki spadajo na področje uporabe člena 10(2).

1.2.4 Člen 10(5): preučitev s strani države gostiteljice

Država članica bi morala pri obravnavi prošnje za vstop ali prebivanje, ki jo vložijo družinski član, ki spada na področje uporabe člena 10(3) in (4) Sporazuma, v skladu z nacionalno zakonodajo temeljito preučiti njegove osebne razmere. Vsako zavrnitev prošnje bi bilo treba v celoti utemeljiti.

1.3 Člen 11 – Nprekinjeno prebivanje

Člen 11 zagotavlja, da se osebe, ki so ob koncu prehodnega obdobja začasno odsotne z ozemlja države gostiteljice, pod pogojem „nprekinjenosti“ še vedno obravnavajo kot zakoniti rezidenti in so zato zaščitene s Sporazumom. To je v skladu s členoma 9 in 10 Sporazuma, ki se nanašata na „pravico do prebivanja v državi gostiteljici“ in ne na „prisotnost v državi gostiteljici“.

Konkretno to pomeni, da oseba, ki že ima stalno pravico do prebivanja, to pravico izgubi, če je odsotna več kot pet let (drugi odstavek člena 11, ki se sklicuje na pravilo o petletnem obdobju iz člena 15(3) Sporazuma). Osebe, ki v državi gostiteljici prebivajo manj kot pet let, so lahko odsotne največ šest mesecev na leto (prvi odstavek člena 11, ki se sklicuje na pravila o nprekinjenem prebivanju iz člena 15(2) Sporazuma, ki temelji na členu 16(3) Direktive 2004/38/ES).

Glej dodatne podrobnosti v členu 15(2) in (3) Sporazuma o pogojih glede nprekinjenosti.

Primer: za državljane EU, ki so v skladu z Direktivo 2004/38/ES pridobili pravico do stalnega prebivanja v državi gostiteljici in so to državo zapustili štiri leta pred koncem prehodnega obdobja, je treba ob koncu prehodnega obdobja šteti, da „uveljavljajo pravico do prebivanja v skladu s pravom Unije“ (tudi če nimajo več pravice do stalnega prebivanja na podlagi Direktive 2004/38/ES), ker niso bili odsotni več kot pet zaporednih let. Upravičeni so do novega statusa glede stalnega prebivanja v državi gostiteljici, če vložijo prošnjo v roku iz prvega pododstavka člena 18(1)(b) Sporazuma.

1.3.1 Pretekla obdobja prebivanja

Pretekla obdobja zakonitega prebivanja v državi gostiteljici, ki jim sledi obdobje odsotnosti, daljše od dovoljenega, se ne upoštevajo.

Za državljana EU, ki je med letoma 1990 in 2010 dvajset let živel v Združenem kraljestvu, nato pa ga je zapustil, se za namene Sporazuma na primer ne šteje, da prebiva v Združenem kraljestvu. Navedeni državljan EU je prostovoljno zapustil Združeno kraljestvo in se od takrat ni vrnil vanj, zato nima obstoječe pravice do prebivanja na podlagi Sporazuma.

1.3.2 Pretekla obdobja prebivanja, ki jim sledita daljša odsotnost in nato vrnitev v državo gostiteljico pred koncem prehodnega obdobja

Za osebo, ki je bila v preteklosti odsotna več kot pet let, vendar se v državo gostiteljico vrne pred koncem prehodnega obdobja, se začnejo obdobja zakonitega prebivanja ob vrnitvi v državo gostiteljico pred koncem prehodnega obdobja šteti znova.

1.4 Člen 12 – Prepoved diskriminacije

Člen 12 Sporazuma v celoti temelji na členu 18 PDEU in zagotavlja, da je diskriminacija na podlagi državljanstva prepovedana, če:

- (a) spada na področje uporabe drugega dela Sporazuma, vendar brez poseganja v posebne določbe iz drugega dela (kot je člen 23(2)), in

(b) so diskriminirani upravičenci Sporazuma.

To vključuje na primer pravico študentov do enakih šolnin, kot jih plačujejo državljani države gostiteljice.

2. NASLOV II – PRAVICE IN OBVEZNOSTI

POGLAVJE 1 – PRAVICE V ZVEZI S PREBIVANJEM, DOKUMENTI ZA PREBIVANJE

2.1 Člen 13 – Pravice do prebivanja

2.1.1 Področje uporabe

Člen 13(1) do (3) določa glavne vsebinske pogoje, na katerih temelji pravica do prebivanja državljanov EU, državljanov Združenega kraljestva in njihovih družinskih članov v državi gostiteljici, ne glede na njihovo državljanstvo.

Ti pogoji za pridobitev pravic do prebivanja so v bistvu ponovitev pogojev, ki jih pravila Unije o prostem gibanju določajo v zvezi s pravicami do prebivanja.

Zahteve, ki jih je treba izpolniti pred pridobitvijo dovoljenja za stalno prebivanje, kot so tiste iz člena 7 Direktive 2004/38/ES, ne bi smele veljati za državljane EU, državljane Združenega kraljestva in njihove družinske člane, ki so pred koncem prehodnega obdobja pridobili pravico do stalnega prebivanja, ne glede na njihovo državljanstvo.

Pri uporabi veljavnih pravil ni diskrecijske pravice, razen v korist zadevne osebe (glej tudi člen 38 Sporazuma).

2.2 Člen 14 – Pravica do izstopa in vstopa

2.2.1 Člen 14(1): vstop in izstop z veljavno nacionalno osebno izkaznico ali potnim listom

V skladu s členoma 4(1) in 5(1) Direktive 2004/38/ES imajo vsi državljani EU pravico, da zapustijo eno državo članico in vstopijo v drugo, ne glede na to, ali so državljani teh držav članic ali prebivajo v eni od njiju.

Pravica upravičencev Sporazuma, da so odsotni, kot je določeno v členu 15 Sporazuma, in pravica do nadaljevanja dela kot obmejni delavec, kot je določeno v členih 24 in 25 Sporazuma, pomenita pravico, da zapustijo državo gostiteljico oziroma državo dela in se vrnejo vanjo.

Tako kot Direktiva 2004/38/ES člen 14(1) Sporazuma za uveljavljanje pravic do vstopa in izstopa zahteva veljaven potni list ali nacionalno osebno izkaznico. Na podlagi domače zakonodaje ni mogoče določiti drugih pogojev (npr. pogoj, da mora imeti potovalni dokument določeno prihodnje obdobje veljavnosti). Kadar je mogoče pravico do vstopa ali izstopa dokazati z različnimi potovalnimi dokumenti, se upravičenec Sporazuma sam odloči, katerega bo predložil.

Kar zadeva uporabo nacionalnih osebnih izkaznic kot potovalnih dokumentov, se lahko države gostiteljice v skladu s členom 14(1) odločijo, da se nacionalne osebne izkaznice po petih letih po koncu prehodnega obdobja sprejmejo le, če je v njih vgrajen čip, skladen s standardi Mednarodne organizacije civilnega letalstva, ki se uporabljajo v zvezi z biometrično identifikacijo (v skladu s standardi ICAO iz dokumenta 9303).

To odločitev je treba ustrezno in pravočasno objaviti v skladu s členom 37 Sporazuma, da lahko upravičenci Sporazuma zaprosijo za skladno nacionalno osebno izkaznico ali veljavni potni list.

2.2.2 Člen 14(2): imetniki dokumentov, izdanih na podlagi Sporazuma

Državljan EU, državljani Združenega kraljestva, njihovi družinski člani in druge osebe, ki prebivajo v državi gostiteljici v skladu s Sporazumom, bodo imeli pod pogoji iz člena 14(1) Sporazuma pravico prestopiti meje države gostiteljice, če bodo predložili dokaz, da so upravičenci Sporazuma.

Imetniki dokumentov, izdanih v skladu s členoma 18 in 26 Sporazuma, bodo zato izvzeti iz vseh zahtev glede izstopnega ali vstopnega vizuma ali enakovredne formalnosti (v smislu člena 4(2) in drugega odstavka člena 5(1) Direktive 2004/38/ES; npr. elektronska avtorizacija potovanja).

2.2.3 Člen 14(3): vstopni vizumi in pristojbine za prošnje za dovoljenje za prebivanje, vložene iz tujine

V členu 14(3) Sporazuma so ponovljene ugodnosti v zvezi z vstopnimi vizumi, ki jih Direktiva 2004/38/ES zagotavlja družinskim članom mobilnih državljanov EU na podlagi priznavanja dejstva, da bi bilo treba pravico državljanov EU do prostega gibanja in prebivanja zagotoviti tudi njihovim družinskim članom, ne glede na državljanstvo, če naj bi se uresničevala v objektivnih pogojih svobode in dostojanstva (glej uvodno izjavo 5 Direktive 2004/38/ES).

Medtem ko bi bilo treba kratkoročne vstopne vizume, zajete v členu 14(3), izdati brezplačno, Sporazum državi gostiteljici ne preprečuje, da družinskim članom zagotovi dodatno možnost, da iz tujine vložijo prošnjo za nov status glede prebivanja, ki ga je treba pridobiti v skladu s členom 18. V tem primeru se upravičenec Sporazuma odloči, ali bo zaprosil za vstopni vizum ali dokument za prebivanje. V takem primeru se lahko za prošnjo zaračuna pristojbina za izdajo dokumentov za prebivanje, ki dokazujejo status glede prebivanja.

2.3 Člen 15 – Pravica do stalnega prebivanja

2.3.1 Člen 15(1): upravičenost

Člen 15 Sporazuma temelji na členu 16 Direktive 2004/38/ES glede upravičenosti do pridobitve pravice do stalnega prebivališča.

Osebe, ki niso upravičene do pridobitve pravice do stalnega prebivališča na podlagi Direktive 2004/38/ES, niso upravičene do pridobitve statusa glede stalnega prebivanja na podlagi Sporazuma. Posledice tega so:

- (a) prebivanje, ki je v skladu s pravili Unije o prostem gibanju, vendar ne izpolnjuje pogojev iz Direktive 2004/38/ES (upoštevati je treba, da se člen 13 Sporazuma sklicuje na Direktivo 2004/38/ES), se ne upošteva za namene pravice do stalnega prebivanja (zadeva C-529/11, Alarape in Tijani);
- (b) če ima oseba veljaven dokument za prebivanje, to še ne pomeni, da je njeno prebivanje za namene pridobitve pravice do stalnega prebivanja zakonito (zadeva C-325/09, Dias);
- (c) v primeru obdobja prestajanja zaporne kazni pred pridobitvijo pravice do stalnega prebivanja se pretekla obdobja prebivanja ne upoštevajo več, petletno neprekinjeno obdobje prebivanja pa začne teči znova (zadeva C-378/12, Onuekwere).

Enako so osebe, ki so upravičene do pridobitve pravice do stalnega prebivališča na podlagi Direktive 2004/38/ES, upravičene do pridobitve statusa glede stalnega prebivanja na podlagi Sporazuma. Posledice tega so:

- (a) zakonito prebivanje pomeni prebivanje v skladu s pogoji iz Direktive 2004/38/ES (združeni zadevi C-424/10 in C-425/10, Ziolkowski in Szeja) in njenih predhodnic (zadeva C-162/09, Lassal);
- (b) ni treba, da je obdobje prebivanja, ki izpolnjuje pogoje, tik pred trenutkom, ko se vložijo prošnja za dodelitev pravice do stalnega prebivanja (zadeva C-162/09, Lassal);
- (c) v nekaterih okoliščinah se lahko upošteva prebivanje osebe pred pristopom njene države k EU (združeni zadevi C-424/10 in C-425/10, Ziolkowski in Szeja).

Sklic na obdobja dela v skladu s pravili Unije o prostem gibanju v členu 15(1) in členu 16 Sporazuma se nanaša na obdobja zaposlitve v smislu člena 17 Direktive 2004/38/ES.

2.3.2 Člen 15(2): obdobje prebivanja, krajše od petih let

Kar zadeva neprekinjenost nestalnega prebivanja, je v členu 15(2) Sporazuma navedeno, da se neprekinjeno prebivanje določi v skladu s členom 16(3) in členom 21 Direktive 2004/38/ES.

Medtem ko je člen 16(3) Direktive 2004/38/ES namenjen preverjanju neprekinjenosti zakonitega prebivanja za namene pridobitve pravice do stalnega prebivanja, se ista pravila uporabljajo za prebivanje na podlagi Sporazuma na splošno – upravičenci Sporazuma so lahko nekaj časa odsotni, ne da bi to vplivalo na neprekinjenost njihove pravice do prebivanja v državi gostiteljici.

To pomeni, da naslednječasne odsotnosti ne vplivajo na neprekinjenost prebivanja:

1. odsotnosti (opomba: množina), ki skupaj ne trajajo več kot šest mesecev na leto;
2. daljše odsotnosti (opomba: množina) zaradi obveznega služenja vojaškega roka (ni časovne omejitve) ali

3. ena odsotnost (opomba: ednina), ki traja največ dvanajst zaporednih mesecev, iz pomembnih razlogov, kot so (opomba: seznam ni izčrpen):
  - (a) nosečnost in rojstvo otroka;
  - (b) resna bolezen;
  - (c) študij ali poklicno usposabljanje ali
  - (d) napotitev v tujino.

Državljeni EU, ki so na primer v državo gostiteljico prispeli štiri leta pred koncem prehodnega obdobja in so v njej delali, delodajalec pa jih je osem mesecev pred koncem prehodnega obdobja napotil v tujino (zgornja točka 3(d)), ob koncu prehodnega obdobja obdržijo svojo pravico do prebivanja na podlagi prava Unije o prostem gibanju državljanov EU za namene Sporazuma in so upravičeni do pridobitve novega statusa glede prebivanja v državi gostiteljici, če se vrnejo vanjo, preden obdobje njihove odsotnosti preseže dvanajst zaporednih mesecev.

To pomeni tudi, da se neprekinjeno prebivanje prekine z vsako odločbo o izgonu, zakonito izvršeno zoper zadevno osebo (v bistvu je navedena pravica do prebivanja kot taka razveljavljena z vsako odločbo o izgonu, ustrezno izvršeno zoper zadevno osebo).

V primeru obdobja prestajanja zaporne kazni pred pridobitvijo pravice do stalnega prebivanja se pretekla obdobja prebivanja ne upoštevajo več, petletno neprekinjeno obdobje zakonitega prebivanja pa začne teči znova (zadeva C-378/12, Onuekwere).

2.3.3 Člen 15(3): obdobje prebivanja, daljše od petih let

Člen 15(3) Sporazuma določa, da oseba pravico do stalnega prebivanja izgubi samo, če je iz države gostiteljice odsotna več kot pet zaporednih let (glej smernice o členu 11 v zvezi z upravičenci, ki so ob koncu prehodnega obdobja odsotni).

Oseba lahko pravico do stalnega prebivanja, ki jo ima na podlagi Sporazuma, izgubi tudi zaradi odločbe o izgonu, zakonito sprejete na podlagi člena 20 Sporazuma. Obdobje prestajanja zaporne kazni, ki sledi pridobitvi pravice do stalnega prebivanja, ne vpliva na to pravico (zadeva C-145/09, Tsakouridis).

Pravico do stalnega prebivanja, pridobljeno pred koncem prehodnega obdobja in navedeno v členu 11 Sporazuma, bi bilo treba razumeti kot pravico do stalnega prebivanja v skladu s pravom Unije (člen 16(1) ali (2) Direktive 2004/38/ES), ki določa, ali lahko oseba postane upravičenec Sporazuma (ne bi se smelo razumeti, da se navedena pravica nanaša na pravico do stalnega prebivanja, pridobljeno na podlagi Sporazuma).

Da bi se upošteval posebni okvir Sporazuma (na podlagi katerega ni mogoče preprosto ponovno uveljavljati pravice do prostega gibanja in prebivanja tudi po izgubi prejšnje pravice do stalnega prebivanja), člen 11 Sporazuma presega pravilo o dovoljeni dvoletni odsotnosti v zvezi z izgubo pravice do stalnega prebivanja na podlagi Direktive 2004/38/ES (člen 16 (4) Direktive 2004/38/ES), tako da določa najdaljšo dovoljeno odsotnost, ki lahko traja največ pet zaporednih let. To podaljšanje obdobja odsotnosti z dveh na pet let (v primerjavi s pravili iz Direktive 2004/38/ES) zadevnim osebam omogoča, da obdržijo svojo pravico do stalnega prebivanja na podlagi Sporazuma, če se po tem, ko so odsotne največ pet zaporednih let, vrnejo v državo gostiteljico.

Državljeni EU, ki so pred koncem prehodnega obdobja pod pogoji iz Sporazuma pridobili pravico do stalnega prebivanja v državi gostiteljici in to državo šest let po koncu prehodnega obdobja zapustijo za štiri leta (npr. zaradi napotitve na delo v tujino), se lahko na primer še vedno vrnejo v državo gostiteljico ter obdržijo svojo pravico do stalnega prebivanja in vse povezane pravice iz Sporazuma.

2.4 Člen 16 – Seštevanje obdobj

Člen 16 Sporazuma dopolnjuje člen 15 z vključitvijo položaja, ko upravičenci Sporazuma pred koncem prehodnega obdobja še niso pridobili pravice do stalnega prebivanja. Obdobje zakonitega prebivanja osebe v skladu s pravili Unije o prostem gibanju pred koncem prehodnega obdobja se bo upoštevalo pri petletnem obdobju prebivanja, potrebnem za pridobitev pravice do stalnega prebivanja. Člen 16 takim upravičencem podeljuje pravico, da pozneje pridobijo status glede stalnega prebivanja (po tem, ko dovolj dolgo zakonito prebivajo v državi gostiteljici).

2.5 Člen 17 – Status in spremembe

2.5.1 Člen 17(1): sprememba statusa

Prvi del člena 17(1) določa, da lahko državljani EU in državljani Združenega kraljestva, ki imajo pravico do prebivanja v državi gostiteljici v skladu s členom 13(1) Sporazuma, spremenijo svoj status in ostanejo upravičenci Sporazuma.

Sprememba njihovega statusa ne vpliva na njihovo pravico do (stalnega/nestalnega) prebivanja na podlagi Sporazuma (to določa pravo Unije o prostem gibanju državljanov EU, na katerem temelji njihova pravica do prebivanja), če je njihovo prebivanje v skladu s pogoji iz člena 13(1) Sporazuma (in s tem v skladu s pravom Unije o prostem gibanju državljanov EU). Oseba lahko ima tudi več statusov (npr. študent, ki hkrati dela).

Sprememba statusa nima nobenih posledic (kot je izdaja novega dokumenta za prebivanje) in je ni treba sporočiti nacionalnim organom.

Seznam „statusov“ v členu 17(1) (študent, delavec, samozaposlena oseba in gospodarsko neaktivna oseba) je namenjen ponazoritvi in ni izčrpen.

Medtem ko se člen 17(1) uporablja tudi za upravičence Sporazuma, ki so na podlagi Sporazuma pridobili status glede stalnega prebivanja, te osebe v navedeni določbi verjetno ne bodo našle dejanske zaščite, saj njihov status glede prebivanja ni več odvisen od izpolnjevanja pogojev in ne more znova postati odvisen (glej razliko med prebivanjem na podlagi člena 7 Direktive 2004/38/ES in stalnim prebivanjem na podlagi člena 16 ali 17 Direktive 2004/38/ES).

2.5.1.1 Poseben položaj družinskih članov

Družinski člani, ki imajo pravico do prebivanja v državi gostiteljici v skladu s členom 13(2) ali (3) Sporazuma, lahko prav tako spremenijo svoj status in ostanejo upravičenci Sporazuma.

Vendar jim drugi stavek člena 17(1) izrecno preprečuje, da bi postali imetniki pravice (tj. osebe iz člena 10(1)(a) do (d) Sporazuma). To v praksi pomeni, da na podlagi Sporazuma nimajo samostojne pravice, da se jim pridružijo družinski člani.

Ta omejitev velja samo v zvezi z osebami, katerih status glede prebivanja na podlagi Sporazuma izhaja *izključno* iz dejstva, da so družinski člani imetnikov pravice. Državljanji EU in državljani Združenega kraljestva, ki ob koncu prehodnega obdobja prebivajo v državi gostiteljici kot družinski člani in hkrati kot imetniki pravic (npr. 20-letni avstrijski sin avstrijskega delavca, ki prav tako dela v Združenem kraljestvu), niso zajeti v drugem delu člena 17(1) in imajo zato vse pravice, ki jih imajo imetniki pravic.

2.5.2 Člen 17(2): otrok, ki ni več vzdrževani družinski član

Kot v skladu s pravom Unije o prostem gibanju državljanov EU družinski člani upravičencev Sporazuma, katerih status glede prebivanja izhaja iz dejstva, da so vzdrževani družinski člani imetnika pravice, ostanejo zajeti v Sporazumu, tudi ko niso več vzdrževani družinski člani, na primer zaradi uveljavljanja pravic iz člena 22, da se zaposlijo ali samozaposlijo v državi gostiteljici.

Člen 17(2) določa, da ti družinski člani obdržijo enake pravice, tudi ko niso več vzdrževani družinski člani, ne glede na način izgube statusa vzdrževanega družinskega člana.

Podobno družinski člani upravičencev Sporazuma, katerih status glede prebivanja izhaja iz dejstva, da so mlajši od 21 let, ostanejo zajeti v Sporazumu, ko dopolnijo 21 let.

2.6 Člen 18 – Izdajanje dokumentov za prebivanje

Člen 18 odstopa od temeljnih načel pravil Unije o prostem gibanju, saj od države gostiteljice zahteva, da se odloči, ali bo uporabljala konstitutivni (člen 18(1)) ali deklarativni sistem (člen 18(4)) registracije za prebivanje.

V okviru deklarativnega sistema registracije za prebivanje (v skladu z Direktivo 2004/38/ES) se status glede prebivanja upravičencem podeli neposredno na podlagi zakona in ni odvisen od upoštevanja upravnih postopkov. Povedano drugače, „*vir*“ statusa glede prebivanja in pravic, ki izhajajo iz njega, je izpolnjevanje pogojev, ki jih pravo Unije določa za pravico do prebivanja – za pridobitev statusa ni potreben sklep nacionalnih organov, čeprav se lahko zahteva, da zadevna oseba vložijo prošnjo za dokument za prebivanje, ki potrjuje status.

V konstitutivnem sistemu registracije za prebivanje upravičenci pridobijo status glede prebivanja le, če vložijo prošnjo za status in če je prošnja ugodena. Povedano drugače, „*vir*“ statusa glede prebivanja in pravic, ki izhajajo iz njega, je sklep nacionalnih organov, s katerim se podeli status.

2.6.1 Prvi pododstavek člena 18(1): konstitutivni status

Člen 18(1) določa, da se lahko država gostiteljica odloči uporabljati konstitutivni sistem registracije za prebivanje.

V skladu z drugim pododstavkom člena 18(1) mora oseba, ki vloži prošnjo, izpolnjevati pogoje iz naslova II drugega dela Sporazuma, da se ji lahko podeli nov status glede prebivanja.

2.6.1.1 Dokument za prebivanje

Če prosilec izpolnjuje pogoje iz naslova II, mora država gostiteljica v skladu s členom 18(1) izdati dokument za prebivanje, ki dokazuje nov status glede prebivanja. Navedeni člen ne določa oblike dokumenta za prebivanje, vendar člen 18(1)(q) zahteva, da dokument za prebivanje vsebuje izjavo, da je bil izdan v skladu s Sporazumom (tako da je mogoče imetnike dokumentov prepoznati kot upravičence Sporazuma).

2.6.1.2 Digitalna ali papirna oblika

Člen 18(1) državi gostiteljici omogoča, da dokument za prebivanje izda v digitalni obliki. To v bistvu pomeni, da je status glede prebivanja evidentiran zlasti v podatkovni zbirki, ki jo upravljajo nacionalni organi, in da so upravičencem Sporazuma omogočeni dostop in preverjanje njihovega statusa ter deljenje statusa z zainteresiranimi stranmi.

2.6.2 Člen 18(1)(a): namen prošnje

Pristojni organi bi morali po oceni izpolnjevanja pogojev iz člena 18(1) odločiti, ali je prosilec upravičen do novega statusa glede prebivanja v skladu s členom 18(1).

2.6.3 Člen 18(1)(b): roki za vložitev prošnje in potrdilo o prošnji

2.6.3.1 Roki

Prošnje za nov status glede prebivanja na podlagi člena 18(1) bi bilo treba vložiti najpozneje **do roka, ki ga določi država gostiteljica in ne sme biti krajši od šest mesecev po koncu prehodnega obdobja** – razen če se uporablja člen 18(1)(c) (glej v nadaljevanju). Ta rok se bo moral uporabljati za vse upravičence Sporazuma, ki so ob koncu prehodnega obdobja zakonito prebivali v državi gostiteljici, vključno z osebami, ki so takrat začasno odsotne v skladu s členom 15(2) in (3) Sporazuma.

Družinski člani in partnerji v trajnem razmerju, ki se želijo po koncu prehodnega obdobja pridružiti državljanu EU ali državljanu Združenega kraljestva, ki je upravičenec Sporazuma, bi morali za nov status glede prebivanja zaprositi **v treh mesecih po svojem prihodu ali v šestih mesecih po koncu prehodnega obdobja, kar koli je pozneje**.

2.6.3.2 Potrdilo o prošnji

Potrdilo o prošnji bi bilo treba izdati takoj, ko pristojni organ prejme prošnjo. Navedeno potrdilo je treba razlikovati od novega dokumenta za prebivanje, nacionalni organi pa morajo v skladu s Sporazumom prosilcu pomagati pri izpolnjevanju prošnje, da lahko prejme potrdilo o prošnji.

Ko oseba v roku iz člena 18(1)(b) vloži prošnjo (zadnji pododstavek uvodnega stavka člena 18(1)), bi moral pristojni organ izvesti naslednje ukrepe:

- (1) takoj izdati potrdilo o prošnji (zadnji pododstavek člena 18(1)(b));
- (2) preveriti, ali je prošnja popolna. Če ni (npr. če istovetnost ni bila dokazana ali če ustrezna pristojbina ni bila plačana, če se ob vložitvi prošnje zahteva plačilo pristojbine), pristojni organ prosilcu pomaga preprečiti morebitne napake ali izpuste v prošnji (člen 18(1)(o)), preden se odloči zavrniti predloženo prošnjo;
- (3) če je prošnja popolna, pristojni organ preveri, ali je prosilec upravičen do pravic do prebivanja iz naslova II;
- (4) če je prošnja dobro utemeljena, pristojni organ izda nov dokument za prebivanje (člen 18(1)(b)).

Zoper odločitev o zavrnitvi prošnje je v skladu s členom 18(1)(r) mogoče vložiti pravno in, kjer je ustrezno, upravno sredstvo.

Dokler pristojni organ ne sprejme dokončne odločitve v skladu s členom 18(3), se šteje, da ima prosilec pravico do prebivanja na podlagi Sporazuma.

2.6.3.3 Potrdilo o prošnji

Izdaja potrdila o prošnji potrjuje, da:

- (a) je bila prošnja uspešno vložena;
- (b) je prosilec izpolnil obveznost vložitve prošnje za nov status glede prebivanja;
- (c) se za prosilca šteje, da ima vse pravice iz Sporazuma, dokler se ne sprejme dokončna odločitev o prošnji (člen 18(3)).

Člen 18(1)(b) ne usklajuje oblike potrdila o prošnji, ampak zahteva le, da se potrdilo izda (sprejemljiva je tudi digitalna oblika).

2.6.3.4 Prošnje, vložene iz tujine

Prošnje za nov status glede prebivanja se lahko vložijo tudi iz tujine, in sicer jih lahko vložijo na primer osebe, ki so začasno odsotne, vendar se zanje šteje, da zakonito prebivajo v državi gostiteljici (glej smernice o členu 15(2) in (3) Sporazuma).

Prošnje lahko iz tujine vložijo tudi družinski člani, ki še ne prebivajo v državi gostiteljici (glej smernice o členu 10(1)(e)(ii) in (iii) ter 10(1)(3) in (4) Sporazuma).

2.6.4 Člen 18(1)(c): tehnične težave in uradno obveščanje o njih

Člen 18(1)(c) se nanaša na položaj, ko zaradi tehničnih težav v sistemu države gostiteljice za prošnje ni mogoče registrirati prošenj za nov status glede prebivanja.

Če se tehnične težave pojavijo v Združenem kraljestvu, morajo organi Združenega kraljestva o tem uradno obvestiti Unijo v skladu z veljavnimi pravili. Če se tehnične težave pojavijo v državi članici EU, mora Unija (kot pogodbenica Sporazuma) o tem uradno obvestiti Združeno kraljestvo v skladu z veljavnimi pravili. Če se pošlje uradno obvestilo iz tega odstavka, se rok za vložitev prošnje za nov status glede prebivanja samodejno podaljša za eno leto.

Če država gostiteljica pošlje tako uradno obvestilo, ga mora objaviti. Poleg tega mora zadevnim osebam pravočasno dati na voljo ustrezne javne informacije, saj navedene okoliščine vplivajo na njihov pravni položaj v državi gostiteljici.

Člen 18(1)(c) nima učinkov, če se uradno obvestilo ne pošlje, tudi če tehnične težave obstajajo.

V zvezi s tem je zlasti pomemben člen 5 Sporazuma o dobri veri, na primer za oceno, ali so tehnične težave dovolj resne za začetek postopka uradnega obveščanja ali izključno začasne (npr. porazdeljeni napad za zavrnitev storitve (DDoS) na strežnikih, na katerih se izvaja spletni postopek vložitve prošnje, stavka delavcev v javnih službah itd.). V primeru izključno začasnih težav je morda primernejše, da se rok za vložitev prošnje podaljša z nacionalno zakonodajo ali da se prizadetim osebam zagotovi, da bodo njihove zapoznele prošnje sprejete v skladu s členom 18(1)(d).

2.6.5 Člen 18(1)(d): prošnje, vložene po izteku roka

Če se prošnja za nov status glede prebivanja ne vloži v roku, ima lahko to resne posledice v okviru konstitutivnega sistema registracije za prebivanje, ki se uporablja v skladu s členom 18(1). Ena od možnih posledic je, da prosilec ne more pridobiti novega statusa glede prebivanja, do katerega bi bil sicer upravičen.

Člen 18(1)(d) pristojnim organom prepoveduje, da samodejno zavrnejo prošnje, vložene po izteku roka, in od njih zahteva, da take prošnje obdelajo, če obstajajo „utemeljeni razlogi“ za neupoštevanje roka. Take prošnje bi bilo treba obdelati v skladu z drugimi določbami člena 18(1).

Odločitev pristojnih organov, da bodo sprejeli prošnjo, predloženo po izteku roka, ali dovolili predložitev prošnje po izteku roka, bi morala temeljiti na oceni vseh okoliščin in razlogov za neupoštevanje roka.

Preizkus „utemeljenih razlogov“ zagotavlja zaščito, ki „omili“ strogo omejitev glede neupoštevanja roka za predložitev prošenj in zagotavlja, da se zapoznele prošnje sorazmerno obravnavajo.

2.6.6 Člen 18(1)(g): pristojbine za izdajo dokumenta za prebivanje

Za izdajo zadevnega dokumenta za prebivanje se lahko v skladu s členom 25(2) Direktive 2004/38/ES zaračunajo pristojbine.

To pomeni, da navedene pristojbine ne smejo biti višje od pristojbin, ki se zaračunajo državljanom države gostiteljice za izdajo podobnih dokumentov.

2.6.7 Člen 18(1)(h): posedovanje dokumenta za stalno prebivanje

Člen 18(1)(h) se uporablja le, če ima prosilec veljaven dokument za stalno prebivanje, in ne, če ima status glede stalnega prebivanja, vendar ne dokumenta v ta namen. Osebe, ki imajo status glede stalnega prebivanja, nimajo pa dokumenta za stalno prebivanje, bodo morale prošnjo vložiti po standardnem postopku v skladu s členom 18(1).

Dokument za stalno prebivanje vključuje dokumente, izdane na podlagi Direktive 2004/38/ES, in vse podobne nacionalne dokumente v zvezi s priseljevanjem, kot je dovoljenje Združenega kraljestva za stalno prebivanje.

2.6.8 Člen 18(1)(i): nacionalne osebne izkaznice

Državljeni EU in državljani Združenega kraljestva, ki želijo dokazati svoje državljanstvo in istovetnost, lahko to storijo s svojimi veljavnimi nacionalnimi osebnimi izkaznicami, tudi če se take osebne izkaznice v skladu s členom 14(1) Sporazuma ne sprejemajo več kot potovalni dokumenti.

Tako kot Direktiva 2004/38/ES člen 18(1)(i) zahteva le, da je potovalni dokument veljaven. Na podlagi domače zakonodaje ni mogoče določiti drugih pogojev (npr. pogoj, da mora imeti potovalni dokument določeno prihodnje obdobje veljavnosti).

2.6.9 Člen 18(1)(j): kopije dokazil

Člen 18(1)(j) nacionalnim organom ne preprečuje, da v posebnih primerih zahtevajo, da se predložijo izvirniki nekaterih dokazil, če obstaja „razumen dvom o pristnosti predloženih dokazil“ in če je ta zahteva objektivno utemeljena.

2.6.10 Člen 18(1)(k) do (m): seznam dokazil

Člen 8(3) in (5) ter člen 10(2) Direktive 2004/38/ES določata izčrpen seznam dokazil (glej tudi uvodno izjavo 14 Direktive 2004/38/ES), glede katerih lahko država članica gostiteljica zahteva, da jih državljani EU in njihovi družinski člani predložijo skupaj s svojo prošnjo za potrdilo o prijavi, ki se izda v skladu s členom 8(2) Direktive 2004/38/ES, ali prošnjo za dovoljenje za prebivanje, ki se izda v skladu s členom 10(1) Direktive 2004/38/ES.

Vendar Direktiva 2004/38/ES ne določa tako izčrpnega seznama dokazil v zvezi z vsemi možnimi primeri (kot so na primer dokumenti za prebivanje, izdani delavcem, ki ohranijo status delavca, ali družinskim članom, ki ohranijo pravico do prebivanja na podlagi člena 12 ali 13 Direktive 2004/38/ES) ali za druge dokumente za prebivanje, izdane v skladu z Direktivo 2004/38/ES (listina, ki potrjuje stalno prebivališče, izdana na podlagi člena 19(1) Direktive 2004/38/ES, ali dovoljenje za stalno prebivanje, izdano na podlagi člena 20 Direktive 2004/38/ES).

V členu 18(1)(k) do (n) Sporazuma je ponovljen pristop Direktive 2004/38/ES v zvezi z dokazili. Ker Direktiva 2004/38/ES določa izčrpen seznam dokazil, ga določa tudi Sporazum.

Člen 18(1)(k) Sporazuma se uporablja v zvezi z imetniki pravic, ki ob koncu prehodnega obdobja prebivajo v državi gostiteljici. Temelji na členu 8(3) Direktive 2004/38/ES.

Kar zadeva člen 18(1)(k)(iii) Sporazuma, „ustanov[a], ki jo je akreditirala ali jo financira država gostiteljica“ ustreza ustanovi iz prve alineje člena 7(1)(c) Direktive 2004/38/ES.

Člen 18(1)(l) Sporazuma se uporablja v zvezi z družinskimi člani imetnikov pravic (vključno z „bolj oddaljenimi“ družinskimi člani), ki ob koncu prehodnega obdobja že prebivajo v državi gostiteljici. Temelji na členu 8(5) in členu 10(2) Direktive 2004/38/ES in je prilagojen dejstvu, da družinski člani že prebivajo v državi gostiteljici in vanjo ne pridejo iz tujine.

Člen 18(1)(m) Sporazuma se uporablja v zvezi z družinskimi člani imetnikov pravic, ki ob koncu prehodnega obdobja ne prebivajo v državi gostiteljici. Temelji na členu 8(5) in členu 10(2) Direktive 2004/38/ES.

Člen 18(1)(n) Sporazuma je vseobsegajoča določba, ki zajema vse primere, v katerih se odstavki 1(k) do (m) ne uporabljajo. Temelji na načelu iz Direktive 2004/38/ES, v skladu s katerim bi bilo treba preprečiti, da upravne prakse predstavljajo nepotrebno oviro pri uresničevanju pravice do prebivanja. Od upravičencev se lahko zahteva le predložitev dokazov, da izpolnjujejo pogoje, vključno z dokazili o prebivanju, in nič drugega.

Primer: otroci, ki se po koncu prehodnega obdobja rodijo dvema imetnikoma pravice, morajo dokazati le, da so otroci imetnikov pravice. Zato bi morali skupaj s prošnjami predložiti naslednje dokumente:

- veljavni potni list (ali osebno izkaznico, če so državljani EU) za dokazovanje svoje istovetnosti,
- dokazilo o družinskih vezeh s svojimi starši (npr. rojstni list) za dokazovanje svojih družinskih vezi z „virom“ svojih pravic,
- dokazilo, da so njihovi starši imetniki pravic (npr. njihovi dokumenti za prebivanje, izdani v skladu s Sporazumom), za dokazovanje, da sta njihova „vira“ pravic dva imetnika pravic, in
- (če so ob vložitvi prošnje stari več kot 21 let) dokazilo, da so vzdrževani družinski član imetnikov pravice.

Prosilci lahko izbirajo, katero dokazilo bodo predložili – država gostiteljica od njih ne more zahtevati, da predložijo določena dokazila, in ne sme zavrniti sprejetja prošenj, ki so jim priložena druga dokazila.

2.6.11 Člen 18(1)(o): pomoč prosilcem

Člen 18(1)(o) Sporazuma zagotavlja, da pristojni organi prosilcem pomagajo pri pripravi prošnje in zahtevanih dokumentov. Prosilcem je treba omogočiti, da predložijo dodatna dokazila in popravijo pomanjkljivosti, napake ali izpuste v svojih prošnjah (npr. če istovetnost ni bila dokazana ali če ustreznost pristojbine ni bila plačana, kadar se ob vložitvi prošnje zahteva plačilo pristojbine). To je v konstitutivnem sistemu registracije za prebivanje pomembna zaščita, saj prosilci sicer po koncu prehodnega obdobja ne bodo imeli več pravice do ponovne vložitve prošnje na podlagi Sporazuma.

Država gostiteljica bi morala pri uporabi odstavka 1(o) posebno pozornost nameniti ranljivim državljanom (npr. starejšim, digitalno nepismenim osebam ali osebam v oskrbi/ustanovah).

2.6.12 Člen 18(1)(p): preverjanje kazenskih evidenc

V skladu s členom 18(1)(p) lahko država gostiteljica, ki uporablja nov konstitutivni sistem, opravi sistematično preverjanje kazenskih evidenc.

Taka sistematična preverjanja so v Sporazumu sprejeta zaradi njegovega edinstvenega okvira.

Od prosilcev se lahko zahteva, da sami prijavijo pretekle kazenske obsodbe, ki so v času vložitve prošnje še vedno razvidne iz njihove kazenske evidence v skladu z zakonodajo države, v kateri so bili obsojeni. Izbrisane obsodbe ne bi smele biti vključene v navedeno samoprijavo. Država obsodbe je lahko katera koli država na svetu.

Predložitev neresnične izjave *sama po sebi* ne povzroči ničnosti in razveljavitve pravic na podlagi Sporazuma, lahko pa ima posledice v skladu s pravili o javnem redu ali goljufijah. Dokazno breme v takih primerih nosijo nacionalni organi. Država gostiteljica lahko določi tudi določbe o sorazmernih sankcijah, ki se bodo uporabljale za neresnične izjave.

Člen 18(1)(p) državi gostiteljici ne preprečuje, da sistematično ali drugače preverja svoje podatkovne zbirke kazenskih evidenc.

Zahteva se lahko preverjanje podatkovnih zbirk kazenskih evidenc drugih držav, vendar le, če se to šteje za bistveno in je v skladu s postopkom iz člena 27(3) Direktive 2004/38/ES, ki določa, da se take poizvedbe ne izvajajo rutinsko.

Preverjanje kazenskih evidenc in varnostno preverjanje v skladu s členom 18(1)(p) ustrežata preverjanju zaradi javnega reda ali javne varnosti, opravljenemu v skladu s poglavjem VI Direktive 2004/38/ES za namene omejitve pravic v skladu s členom 20(1) Sporazuma.

Vsi omejevalni ukrepi, sprejeti na podlagi preverjanja kazenskih evidenc in varnostnega preverjanja v skladu s členom 18(1) (p), morajo biti v skladu s pravili iz člena 18(1)(r) ter členov 20 in 21 Sporazuma.

2.6.13 Člen 18(1)(q): izjava o novem dokumentu za prebivanje

Edina zahteva glede oblike v Sporazumu je, da novi dokument za prebivanje vsebuje izjavo, iz katere je razvidno, da je Sporazum pravna podlaga za pravice imetnika dokumenta.

2.6.14 Člen 18(1)(r): pravna in upravna sredstva

Člen 18(1)(r) zagotavlja, da lahko zadevna oseba vsako odločitev, sprejeto za namene prošnje za nov status glede prebivanja v skladu s členom 18(1)(a), izpodbija s pravnimi in upravnimi sredstvi za preverjanje zakonitosti odločitve ter dejstev in okoliščin, na podlagi katerih je bila sprejeta.

2.6.15 Člen 18(2): domnevne pravice do prebivanja

Brez poseganja v omejitve iz člena 20 Sporazuma organi države gostiteljice ali gospodarski ali negospodarski subjekt v državi gostiteljici pred iztekom roka za vložitev prošenj za nov status glede prebivanja iz člena 18(1)(b) ne more uvesti nobenih omejevalnih ukrepov.

2.6.16 Člen 18(3): domnevna pravica do prebivanja do sprejetja dokončne odločitve

Brez poseganja v omejitve iz člena 20 Sporazuma organi države gostiteljice ali gospodarski ali negospodarski subjekt v državi gostiteljici ne more uvesti nobenih omejevalnih ukrepov, dokler se v skladu s členom 18(1)(a) ne sprejme dokončna odločitev glede prošnje.

Ta zaščitna določba zagotavlja, da je status prosilca zaščiten, dokler:

- (a) nacionalni organi ne sprejmejo odločitve glede prošnje (zaščita pred upravnimi zamudami);
- (b) nacionalna sodišča ne sprejmejo odločitve glede pritožbe (zaščita pred napačnimi odločitvami in sodnimi zaostanki).

2.6.17 Člen 18(4): deklarativni postopek

Člen 18(4) Sporazuma temelji na členu 25(1) Direktive 2004/38/ES, saj državam gostiteljicam omogoča, da še naprej uporabljajo deklarativni sistem, tj. da novi dokument za prebivanje ne določijo kot pogoj za zakonito prebivanje v državi gostiteljici.

Če se država gostiteljica odloči za to možnost, se uporabljajo pravila iz Direktive 2004/38/ES, kot so roki, pristojbine, dokazila in dokumenti za prebivanje, ki jih je treba izdati.

Osebe, upravičene do novega statusa glede prebivanja, **bi morale imeti pravico, da ob vložitvi prošnje prejmejo dokument za prebivanje** (ki je lahko v digitalni obliki), ki vsebuje izjavo, da je bil izdan v skladu s Sporazumom.

2.7 Člen 19 – Izdajanje dokumentov za prebivanje v prehodnem obdobju

2.7.1 Člen 19(1): prošnje, vložene v prehodnem obdobju

Iz člena 127 Sporazuma izhaja, da se pravila Unije o prostem gibanju še naprej uporabljajo do konca prehodnega obdobja.

Vendar se lahko prošnje za nov sklop dokumenta o pravicah do prebivanja na podlagi člena 18(1) in prošnje za deklarativni dokument za prebivanje na podlagi člena 18(4) vložijo že v prehodnem obdobju (člena 19 in 185 Sporazuma).

Odločitev za tako prostovoljno uporabo sistema za podeljevanje novega statusa glede prebivanja v skladu s členom 18(1) ne vpliva na uporabo pravil Unije o prostem gibanju.

Vložitev prošnje za nov status glede prebivanja v skladu s členom 18(1) Sporazuma v prehodnem obdobju prosilcem ne bo preprečila, da hkrati vložijo vlogo za dokument za prebivanje v skladu z Direktivo 2004/38/ES.

Podobno odločitev o uporabi prostovoljnega sistema države gostiteljice ne odveže obveznosti na podlagi pravil Unije o prostem gibanju, kot je odločanje o nerešenih prošnjah ali obdelava novih prošenj.

2.7.1.1 Odložena pristojnost Sodišča

V skladu s členom 158(1) Sporazuma se osemletno obdobje, v katerem lahko sodišča Združenega kraljestva pri Sodišču vložijo predlog za sprejetje predhodne odločbe v zvezi z odločitvami glede prošenj, vloženih v skladu s členom 18(1) ali (4) ali členom 19, začne na datum začetka uporabe člena 19 (tj. 1. februar 2020).

Medtem ko se lahko upravni postopek prošnje iz člena 18 začne uporabljati prej, druge določbe Sporazuma, na katerih temelji navedeni postopek (kot so določbe v zvezi z osebnim področjem uporabe in ozemeljsko veljavnostjo členov 9 do 11) ali ki se zaradi tega postopka uporabljajo ali začnejo uporabljati (kot so vsa postopkovna jamstva za preprečevanje omejevalnih odločitev ali pogoji za ohranitev novega statusa glede prebivanja), še niso veljavne.

Zato so potrebne določene prilagoditve, brez katerih člen 19 ne bi imel nobenega koristnega učinka. Za te prilagoditve bi se morale države gostiteljice morda odločiti za uporabo prostovoljnega sistema iz člena 19, da bi v nacionalni zakonodaji natančno ponovile vse potrebne določbe iz drugega dela Sporazuma, ki se še ne uporabljajo, s čimer bi jih uveljavile za namene uporabe prostovoljnega sistema.

Člen 131 Sporazuma zagotavlja, da bodo institucije Unije v prehodnem obdobju v zvezi z Združenim kraljestvom ohranile pristojnosti, ki so jim bile dodeljene na podlagi prava Unije, kar zadeva razlago in uporabo člena 19. Tudi Sodišče bo v celoti ohranilo svojo pristojnost.

2.7.2 Člen 19(2): učinek ugoditve prošnji ali zavrnitve prošnje

Za prosilce je morda priporočljiva vložitev prošnje v okviru prostovoljnega konstitutivnega sistema, da tako čim prej dobijo pravno varnost glede svojega statusa, kljub preloženemu začetku veljavnosti odločitve (ker ugodne odločitve v skladu s členom 19(3) ni mogoče preklicati pred koncem prehodnega obdobja).

Iz člena 19(2) izhaja, da bodo pozitivne in negativne odločitve, sprejete po postopku iz člena 18(1), tj. v okviru konstitutivnega sistema, učinkovale šele po koncu prehodnega obdobja, kar pomeni, da bodo take odločitve veljavne, vendar bodo njihovi pravni učinki preloženi, saj bodo prosilci uživali vzporedne pravice do prostega gibanja.

Podobno je lahko zavrnitev prošnje, vložene po postopku iz člena 18(1), za prosilca opozorilo, da so morda potrebne nekatere spremembe za izpolnjevanje pogojev za nov status glede prebivanja – take spremembe se lahko izvedejo do konca prehodnega obdobja, oseba pa lahko znova vloži prošnjo, kot je določeno v členu 19(4).

Dokument za prebivanje, izdan na podlagi člena 18(4), začne takoj veljati in se uporabljati (ne nazadnje ima le deklarativne učinke). Ne vpliva na vzporedne pravice prosilcev do prostega gibanja. Podobno zavrnitev prošnje v okviru prostovoljnega deklarativnega sistema ne vpliva na vzporedne pravice po pravu Unije do prostega gibanja, ki jih imajo prosilci, čeprav takoj postane veljavna.

2.7.3 Člen 19(3): v prehodnem obdobju ni mogoče preklicati podeljenega statusa glede prebivanja

Člen 19(3) državi gostiteljici preprečuje preklic statusa glede prebivanja, ki ga je pred koncem prehodnega obdobja podelila v okviru prostovoljnega konstitutivnega sistema. Prekliče ga lahko le zaradi javnega reda, javne varnosti, javnega zdravja ali zlorabe ali goljufije v skladu s pravili iz Direktive 2004/38/ES, ki se uporabljajo vzporedno.

Namen te določbe je prosilcem zagotoviti, da pri zgodnji vložitvi prošnje v prehodnem obdobju ni tveganja, ker prošnje po odobritvi ni mogoče znova pregledati iz upravnih razlogov (tj. tistih, ki se nanašajo na pogoje, povezane s pravico do prebivanja).

V okviru sistema iz člena 18(4) (deklarativni postopek) lahko nacionalni organi prekličejo izdane dokumente za prebivanje ali status glede prebivanja, vendar to samo po sebi ne vpliva na pravico zadevne osebe do prebivanja.

2.7.4 Člen 19(4): ponovne vložitve prošenj

Člen 19(4) zagotavlja, da lahko prosilci, ki se jim pred koncem prehodnega obdobja zavrne podelitev novega statusa glede prebivanja na podlagi člena 18(1), znova vložijo prošnjo v roku iz člena 18(1)(b).

Za pravico do ponovne vložitve prošnje v prehodnem obdobju se uporabljajo pravna in upravna sredstva iz člena 18(1)(r).

2.7.5 Člen 19(5): pravna sredstva

Vsi prosilci imajo vse pravice do pravnih sredstev iz poglavja VI Direktive 2004/38/ES.

2.8 Člen 20 – Omejitve pravice do prebivanja

Člen 20 zajema vse osebe, ki uveljavljajo svoje pravice v skladu z naslovom II drugega dela – to pomeni, da med drugim zajema tudi obmejne delavce, družinske člane ali „bolj oddaljene“ družinske člane.

2.8.1 Kaj je obnašanje?

Člen 20(1) in (2) se uporablja v primeru določenega obnašanja zadevnih oseb. Pojem obnašanje, kot se uporablja v Sporazumu, temelji na poglavju VI Direktive 2004/38/ES (za več podrobnosti glej smernice Komisije za boljši prenos Direktive 2004/38/ES in njeno učinkovitejšo uporabo – COM(2009) 313 final, oddelek 3.2).

2.8.2 Obnašanje pred koncem prehodnega obdobja in po njem

Člen 20(1) in (2) določa dve različni ureditvi, ki urejata način obravnavanja obnašanja, ki predstavlja resnično, sedanjo in dovolj resno grožnjo javnemu redu ali javni varnosti, odvisno od tega, ali je do takega obnašanja prišlo pred koncem prehodnega obdobja ali po njem.

Člen 20(1) določa jasno obveznost („se obravnava“) uporabe poglavja VI Direktive 2004/38/ES za nekatera dejstva, medtem ko člen 20(2) dovoljuje uporabo nacionalnih pravil o priseljevanju za dejstva, ki se pojavijo po koncu prehodnega obdobja.

Člen 20(1) in (2) je torej namenjen ločitvi dejanj, storjenih pred koncem prehodnega obdobja, od dejanj, storjenih po njem. Nacionalna pravila o priseljevanju se ne bi smela niti v celoti niti delno uporabljati za dejanja, ki jih ureja člen 20(1) Sporazuma. Vendar je treba vse odločitve o omejitvi pravice do prebivanja zaradi obnašanja, do katerega pride po koncu prehodnega obdobja, sprejeti v skladu z nacionalno zakonodajo.

2.8.3 Ponavljajoče se obnašanje

V nekaterih okoliščinah je lahko zadevna oseba vključena v **ponavljajoče se obnašanje** (tj. obnašanje, katerega posamezne sestavine se izvajajo z enim samim namenom, so povezane zaradi enakega ali podobnega načina izvršitve, njihov čas in predmet dejanja pa tesno sovpadata), **ki se začne pred koncem prehodnega obdobja in se nadaljuje po njem**.

Pri hipotezi ponavljajočega se obnašanja se nacionalni organi, ki so pozvani, naj se po koncu prehodnega obdobja odločijo, ali se lahko za osebo uporabijo omejevalni ukrepi, verjetno med drugim srečujejo z naslednjimi scenariji:

- niz dejanj, ki jih je zadevna oseba storila po koncu prehodnega obdobja, sam po sebi zadostuje za sprejetje omejevalnega ukrepa v skladu z nacionalnimi pravili o priseljevanju – v tem primeru se lahko sprejmejo ukrepi na podlagi člena 20(2);
- niz dejanj, storjenih po koncu prehodnega obdobja, sam po sebi ne zadostuje za sprejetje ukrepov v skladu z nacionalnimi pravili o priseljevanju – v tem primeru ukrepov na podlagi člena 20(2) ni mogoče sprejeti;
- v primeru iz točke (b) lahko nacionalni organi na podlagi člena 20(1) kljub temu preučijo, ali bila na podlagi niza dejanj, storjenih pred koncem prehodnega obdobja, upravičena uvedba omejitev zaradi javnega reda ali javne varnosti. Če je treba s to preučitvijo ugotoviti grožnjo, ki jo predstavlja osebno obnašanje zadevne osebe, se lahko pri njej upoštevajo tudi dejanja, storjena po koncu prehodnega obdobja.

Pri vsakem omejevalnem ukrepu je treba natančno upoštevati okoliščine zadevnega primera.

2.8.4 Člen 20(3) in (4): zloraba pravic ali prošnje, vložene z namenom goljufije ali zlorabe

V skladu s členom 20(3) in (4) lahko država gostiteljica prosilce, ki so zlorabili svoje pravice ali zagrešili goljufijo, da bi pridobili pravice na podlagi Sporazuma, odstrani s svojega ozemlja.

Medtem ko se lahko odstranitev izvrši še pred izrekom pravno močne sodne odločbe v primeru vložene pravnega sredstva proti zavrnitvi take prošnje, mora biti skladna s pogoji iz člena 31 Direktive 2004/38/ES.

To pomeni, da se zadevne osebe ne smejo odstraniti iz države gostiteljice, če so se pritožile zoper odločbo o odstranitvi in vložile vlogo za začasno odredbo, ki bi zaustavila izvršbo odločbe o odstranitvi.

Dejanska odstranitev se ne sme izvršiti, dokler ni sprejet sklep o začasni odredbi, razen v enem od naslednjih primerov:

- (a) kadar odločba o izgonu temelji na predhodni sodni odločbi;
- (b) kadar so zadevne osebe že pred tem predložile vlogo za sodni preskus;
- (c) kadar odločba o izgonu temelji na nujnih razlogih javnega reda v skladu s členom 28(3) Direktive 2004/38/ES.

Če nacionalna pravila določajo, da pritožba po zakonu zaustavi izvršitev odločbe o odstranitvi, ni treba vložiti vloge za začasno odredbo, ki bi zaustavila izvršbo odločbe o odstranitvi.

V skladu s členom 31(4) Direktive 2004/38/ES **lahko država odstranjenim osebam, ki čakajo na rešitev pritožbenega postopka, prepove prebivanje na svojem ozemlju**, ne sme pa jim preprečiti, da osebno podajo svojo obrambo, razen kadar lahko njihova navzočnost povzroči resne motnje javnega reda ali javne varnosti.

2.9 Člen 21 – Jamstva in pravica do pritožbe

Ta določba zajema vse primere, ko je mogoče omejiti ali odreči pravice do prebivanja iz Sporazuma.

Zagotavlja, da se postopkovna jamstva iz poglavja VI Direktive 2004/38/ES v celoti uporabljajo v vseh primerih, tj. v primeru:

- (a) zlorabe in goljufije (člen 35 Direktive 2004/38/ES);
- (b) ukrepov, sprejetih zaradi javnega reda, javne varnosti ali javnega zdravja (poglavje VI Direktive 2004/38/ES) ali v skladu z nacionalno zakonodajo, in
- (c) ukrepov, sprejetih iz vseh drugih razlogov (člen 15 Direktive 2004/38/ES), ki med drugim vključujejo primere, ko se prošnja za dokument za prebivanje ne sprejme, kakor je vložena, ko se prošnja zavrne, ker prosilec ne izpolnjuje pogojev, povezanih s pravico do prebivanja, ali odločitve, sprejete na podlagi ugotovitve, da zadevna oseba ne izpolnjuje več pogojev, povezanih s pravico do prebivanja (*npr. ko delovno neaktiven državljan EU postane nesorazmerno breme sistema socialne pomoči države gostiteljice*).

Zagotavlja tudi, da se materialna jamstva iz poglavja VI Direktive 2004/38/ES v celoti uporabljajo v zvezi z odločitvami o omejitvah, sprejetimi na podlagi obnašanja, do katerega je prišlo pred koncem prehodnega obdobja.

V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v zvezi s splošnimi načeli prava EU morajo biti odločitve o omejitvah, sprejete v skladu z nacionalno zakonodajo, skladne tudi z načelom sorazmernosti in temeljnimi pravicami, kot je pravica do družinskega življenja.

2.10 Člen 22 – Sorodne pravice

Ta določba varuje pravice družinskih članov do pridobitve zaposlitve ali samozaposlitve v državi gostiteljici v skladu s členom 23 Direktive 2004/38/ES, ne glede na njihovo državljanstvo.

To pomeni, da Sporazum ščiti družinske člane, ki pred koncem prehodnega obdobja niso imeli statusa delavca, vendar so ga dobili po njem, in družinske člane, ki so že imeli status delavca v državi gostiteljici ali državi dela (obmejni delavci).

2.11 Člen 23 – Enako obravnavanje

Ta določba temelji na členu 24 Direktive 2004/38/ES, ki določa posebno pravilo o enakem obravnavanju v primerjavi s členom 11 Sporazuma.

Isto pravilo je „razširjeno“ na družinske člane s pravico do (stalnega) prebivanja v državi gostiteljici. Obravnavati jih je treba kot državljane države gostiteljice in ne kot družinske člane državljanov države gostiteljice.

Uporabljajo se enake izjeme kot v členu 24(2) Direktive 2004/38/ES.

Poglavje 2 – Pravice delavcev in samozaposlenih oseb

2.12 Člen 24 – Pravice delavcev

2.12.1 Člen 24(1): pravice

S členom 24(1) Sporazuma so upravičencem Sporazuma, ki so delavci, vključno s tistimi, ki status delavca pridobijo po koncu prehodnega obdobja, podeljene vse pravice delavcev na podlagi prava Unije (glej tudi člen 17(1) in člen 22 Sporazuma). Druge kategorije upravičencev Sporazuma v tem členu niso zajete.

2.12.1.1 Omejitve

Uporabljajo se enake omejitve zaradi **javnega reda, javne varnosti in javnega zdravja**, kot so določene v členu 45(3) PDEU.

V skladu s členom 45(4) PDEU Sporazum ne zajema zaposlovanja v državni upravi. Zato lahko država gostiteljica ali država dela svojim državljanom pridrži dostop do delovnih mest, ki vključujejo izvajanje javnih pooblastil in varovanje splošnih interesov države, če je ta omejitev v skladu s členom 45(4) PDEU (zadeva C-270/13, Haralambidis).

2.12.1.2 Odstavek 1(a) do (h): neizčrpen seznam pravic

Delavci uživajo vse pravice, ki izhajajo iz člena 45 PDEU in Uredbe (EU) št. 492/2011. Pravice iz člena 24(1) Sporazuma imajo enak obseg in pomen, kot sta opredeljena v členu 45 PDEU in Uredbi (EU) št. 492/2011.

Seznam pravic delavcev iz člena 24(1) Sporazuma ni izčrpen, zato bi zajemal vsak razvoj navedenih pravic na podlagi prihodnjih razlag člena 45 PDEU s strani Sodišča (v primeru Združenega kraljestva bi njegovi sodni in upravni organi „ustrezno upoštevali“ zadevno sodno prakso Sodišča, kot je bila sprejeta po koncu prehodnega obdobja). To pomeni na primer, da poleg točk iz člena 24(1) Sporazuma velja, da delavec obdrži pravico do spremembe zaposlitve in iskanja nove zaposlitve v državi dela v skladu s členom 45 PDEU.

2.12.2 Člen 24(2): pravica otroka delavca, da dokonča izobraževanje

Člen 24(2) Sporazuma varuje pravico otrok delavcev, da dokončajo izobraževanje v državi gostiteljici. Tako lahko otrok, katerega starš je državljan EU ali državljan Združenega kraljestva in je prej delal v državi gostiteljici kot upravičenec Sporazuma o izstopu, še naprej prebiva v državi gostiteljici in tam dokonča izobraževanje, tudi po tem, ko navedeni starš ne prebiva več zakonito v državi gostiteljici (tj. je zapustil državo gostiteljico, umrl ali ne izpolnjuje več pogojev za zakonito prebivanje; glej na primer zadevo C-310/08, Ibrahim, in zadevo C-480/08, Teixeira). Zadevni otrok ima tudi pravico, da ga spremlja dejanski skrbnik, dokler je otrok mladoleten, pa tudi po njegovi polnoletnosti, če potrebuje prisotnost in skrb dejanskega skrbnika, da bi lahko dokončal izobraževanje.

2.12.3 Člen 24(3): obmejni delavci

Obmejni delavci lahko še naprej delajo v državi dela, če so v njej delali do konca prehodnega obdobja.

Če so nehali delati pred koncem prehodnega obdobja, lahko ohranijo status delavca v državi dela, če izpolnjujejo katerega koli od pogojev iz člena 7(3)(a), (b), (c) ali (d) Direktive 2004/38/ES, vendar jim prebivališča ni treba prenesti v državo dela. To jim omogoča, da uživajo ustrezne pravice iz člena 24(1)(a) do (h) Sporazuma.

Obmejni delavci ohranijo status v državi dela, če:

- so začasno nezmožni za delo zaradi bolezni ali nezgode;
- so ustrezno prijavljeni kot neprostovoljno brezposelni, potem ko so bili zaposleni več kot eno leto, in so prijavljeni kot iskalci zaposlitve pri ustreznem zavodu za zaposlovanje;
- so ustrezno prijavljeni kot neprostovoljno brezposelni, potem ko se jim je iztekla pogodba o zaposlitvi za določen čas, krajši od enega leta, ali potem, ko so postali neprostovoljno brezposelni v prvih dvanajstih mesecih in so se prijavili kot iskalci zaposlitve pri ustreznem zavodu za zaposlovanje (v tem primeru ohranijo status delavca za najmanj šest mesecev), ali
- se vključijo v poklicno usposabljanje (pri osebah, ki so neprostovoljno brezposelne, mora biti usposabljanje povezano s prejšnjo zaposlitvijo).

V skladu s sodno prakso Sodišča (zadeva C-507/12, Saint Prix) seznam okoliščin, v katerih se lahko ohrani status delavca, **ni izčrpen**.

2.13 Člen 25 – Pravice samozaposlenih oseb

2.13.1 Člen 25(1): pravice

Pravice iz člena 25(1) se podelijo vsem upravičencem Sporazuma, ki so samozaposlene osebe – ne samo tistim, ki so samozaposlene osebe ob koncu prehodnega obdobja, ampak tudi tistim, ki spremenijo status (glej tudi člen 17(1), ki določa pravico osebe, da postane samozaposlena).

V skladu s sodno prakso Sodišča (npr. zadeva 63/86, Komisija proti Italiji) lahko samozaposlene osebe, ki spadajo na področje uporabe člena 49 PDEU, uživajo pravice iz Uredbe (EU) št. 492/2011, ki se uporabljajo po analogiji. To pomeni na primer, da člena 24(1)(d) Sporazuma ni mogoče uporabljati v zvezi z odpustom, saj samozaposlena oseba po opredelitvi ni podrejena delodajalcu in je ni mogoče odpustiti.

Pravice iz člena 25(1) Sporazuma se podelijo tudi samozaposlenim obmejnim delavcem. Naslednji kategoriji se razlikujeta: (i) oseba, ki prebiva v državi A in opravlja dejavnost kot samozaposlena oseba v državi B, ter (ii) oseba, ki prebiva v državi A in opravlja dejavnost kot samozaposlena oseba v državi A, hkrati pa opravlja storitve tudi v državah B in C – bodisi v okviru priložnostnega opravljanja storitev bodisi prek sekundarne poslovne enote. Prva kategorija ustreza kategoriji samozaposlenih obmejnih delavcev, medtem ko druga ne.

V zvezi s tem je treba opozoriti, da odprtje pisarne v državi, ki ni država stalnega prebivališča, z namenom opravljanja storitev v njej ne pomeni nujno ustanovitve podjetja v državi, kjer se navedene storitve opravljajo. Za zadevno dejavnost se lahko še vedno šteje, da spada na področje uporabe pravil o svobodi opravljanja storitev in ne o svobodi ustanavljanja. Zato oseba, ki ima pisarno v državi dela, ne bo vedno veljala za samozaposlenega obmejnega delavca ⁽¹⁾.

Člen 4(4) Sporazuma zagotavlja, da se pojem samozaposlene osebe razlaga enako, kot Sodišče v ustrezni sodni praksi razlaga člen 49 PDEU.

2.13.1.1 Omejitve

Za pravice iz člena 25(1) Sporazuma veljajo enake omejitve, kot so določene v členih 51 in 52 PDEU.

Zato lahko za te pravice veljajo omejitve, upravičene na podlagi javnega reda, javne varnosti ali javnega zdravja (člen 52 PDEU), država dela pa lahko diskriminira samozaposlene osebe v zvezi z dejavnostmi, ki so povezane, četudi občasno, z izvajanjem javne oblasti (člen 51 PDEU).

2.13.1.2 Člen 25(1)(a): pravica začeti in opravljati dejavnost kot samozaposlena oseba ter pravica do ustanovitve in vodenja podjetja

Sporazum varuje pravico začeti in opravljati dejavnost kot samozaposlena oseba ter pravico do ustanovitve in vodenja podjetja v skladu s členom 49 PDEU pod pogoji, ki jih je država gostiteljica določila za svoje državljane.

Vendar se ne bi smelo razumeti, da ta sporazum državljanom Združenega kraljestva omogoča, da se za opravljanje storitev v drugih državah članicah EU ali ustanovitev sedeža v drugih državah članicah EU sklicujejo na pravo Unije.

2.13.1.3 Člen 25(1)(b): sklicevanje na neizčrpen seznam pravic iz člena 24(1)

Samozaposleni delavci v državi dela uživajo vse ustrezne pravice, ki izhajajo iz člena 45 PDEU in Uredbe (EU) št. 492/2011.

⁽¹⁾ Oseba, ki si v državi članici gostiteljici priskrbi določeno infrastrukturo, potrebno za izvajanje dejavnosti v navedeni državi članici (vključno s pisarno, odvetniško pisarno ali posvetovalnicami), lahko namesto na področje uporabe določb Pogodbe o svobodi ustanavljanja spada na področje uporabe določb Pogodbe o svobodi opravljanja storitev. To bi bilo odvisno od trajanja opravljanja storitev, pa tudi od njegove pogostosti, periodičnosti ali neprekinjenosti (zadeva C-55/94, Gebhard, točka 27).

2.13.2 Člen 25(2): pravica otroka samozaposlenega delavca, da dokonča izobraževanje

Člen 25(2) ščiti otroke, katerih starš, ki je državljan EU ali Združenega kraljestva, je bil delavec, vendar ne prebiva več zakonito v državi gostiteljici otroka v skladu s členom 24(2) Sporazuma, in sicer v obsegu, ki ga določa pravo EU, kot ga razlaga Sodišče (zadeva C-147/11, Czop in Punakova).

2.13.3 Člen 25(3): pravice samozaposlenih obmejnih delavcev in omejitve teh pravic

Samozaposleni obmejni delavci imajo v skladu s členom 24(3) Sporazuma enake pravice kot zaposleni obmejni delavci, pri čemer veljajo enaki pridržki glede ustreznosti, kot so opisani v smernicah o členu 25(1) (npr. odpuščanje).

2.14 Člen 26 – Izdaja dokumenta o pravicah obmejnih delavcev

V skladu s členom 26 mora država dela obmejnemu delavcu, zajetem v Sporazumu, izdati potrdilo o njihovem statusu, če zaprosijo zanj. Hkrati državi dela omogoča, da od obmejnih delavcev, zajetih v Sporazumu, zahteva, da zaprosijo za tako potrdilo.

V nasprotju z dokumentom za prebivanje, izdanim v skladu s členom 18(1) Sporazuma, se s tem potrdilom ne podeli nov status glede prebivanja, ampak prizna že obstoječa pravica do opravljanja gospodarske dejavnosti v državi dela, ki še naprej obstaja.

Ker obmejni delavci redno zapuščajo državo dela in ponovno vstopajo vanjo, je bistveno, da se jim čim prej izda potrdilo o njihovem statusu, da jim po koncu prehodnega obdobja ne bo onemogočeno uveljavljanje pravic in da lahko zlahka dokažejo te pravice (zlasti tiste iz člena 14 Sporazuma, povezane s prehodom meje).

Obmejni delavci, ki na dan vložitve prošnje niso zaposleni, imajo pravico do izdaje potrdila, če ohranijo svoj status delavca v skladu s členom 24(3) ali členom 25(3) Sporazuma (navedeni določbi se sklicujeta na člen 7(3) Direktive 2004/38/ES).

Poglavje 3 – Poklicne kvalifikacije

Poglavje 3 naslova II drugega dela Sporazuma obravnava primere oseb, ki so zajete v Sporazumu in so jim bile v državi gostiteljici ali državi dela priznane poklicne kvalifikacije ali so ob koncu prehodnega obdobja v postopku priznavanja poklicnih kvalifikacij.

Sporazum navedenim osebam zagotavlja:

- (a) veljavnost in učinkovitost nacionalnih sklepov o priznanju poklicnih kvalifikacij, ki so jih pridobile v Združenem kraljestvu ali EU (nadaljnja veljavnost sklepov), in
- (b) ustrezno pravico do opravljanja in nadaljnjega opravljanja zadevnega poklica in dejavnosti v državi gostiteljici ali državi dela (za obmejne delavce).

Nasprotno pa to poglavje državljanom Združenega kraljestva, ki spadajo na osebno področje uporabe Sporazuma, ne zagotavlja ali podeljuje nobene pravice na notranjem trgu v zvezi z zagotavljanjem storitev državam članicam EU, ki niso njihova država gostiteljica ali država dela.

Sporazum državljanom Združenega kraljestva, ki spadajo na osebno področje uporabe Sporazuma, ne zagotavlja pravice do sklicevanja na pravo Unije za pridobitev dodatnih priznanj njihovih poklicnih kvalifikacij po koncu prehodnega obdobja, in sicer niti v državi gostiteljici ali državi dela niti v drugi državi članici EU.

Sporazum ne ureja obravnavanja poklicnih kvalifikacij, ki so bile pred koncem prehodnega obdobja pridobljene v Združenem kraljestvu ali EU, vendar jih druga stran pred navedenim datumom ni priznala ali ni začela postopka priznanja v zvezi z njimi.

2.15 Člen 27 – Priznane poklicne kvalifikacije

2.15.1 Splošni pristop

V členu 27 so opisani vrsta sklepov o priznanju, ki v skladu s Sporazumom še naprej veljajo, države, v katerih ti sklepi še naprej veljajo (država gostiteljica ali država dela), osebe, upravičene do priznanja nadaljnje veljavnosti sklepov (osebe, zajete v Sporazumu), in učinki nadaljnje veljavnosti sklepov v zadevnih državah.

Kateri sklepi še naprej veljajo?

Člen 27 Sporazuma v bistvu zajema sklepe o priznanju, ki so bili sprejeti v skladu s štirimi posebnimi pravnimi instrumenti EU, in sicer direktivo o poklicnih kvalifikacijah (Direktiva 2005/36/ES), direktivo o pravici do ustanavljanja za odvetnike (Direktiva 98/5/ES), direktivo o zakonitih revizorjih (Direktiva 2006/43/ES) in direktivo o strupenih proizvodih (Direktiva 74/556/EGS).

2.15.2 Člen 27(1)(a) in 27(2): priznanje v skladu z direktivo o poklicnih kvalifikacijah:

Sporazum zajema vse tri vrste priznanja za namene ustanavljanja iz naslova III Direktive 2005/36/ES:

- (a) priznanje v okviru splošnega sistema (člen 10 in naslednji Direktive 2005/36/ES);
- (b) priznanje na podlagi poklicnih izkušenj (člen 16 in naslednji Direktive 2005/36/ES) in
- (c) priznanje na podlagi usklajevanja minimalnih pogojev usposobljenosti (člen 21 in naslednji Direktive 2005/36/ES).

Te vrste priznanja vključujejo naslednje:

- v skladu s členom 27(2)(a) Sporazuma: priznanje poklicnih kvalifikacij, ki so bile pridobljene v tretji državi in so zajete v členu 3(3) Direktive 2005/36/ES.

To je priznanje poklicnih kvalifikacij, pridobljenih v tretji državi, s strani države članice EU ali Združenega kraljestva, pri čemer so bile te kvalifikacije prej že priznane v drugi državi članici EU ali Združenem kraljestvu v skladu s členom 2(2) Direktive 2005/36/ES in so izenačene z domačimi kvalifikacijami (pridobljenimi v EU ali Združenem kraljestvu), ker je imetnik po prvem priznanju v državi članici EU ali Združenem kraljestvu pridobil triletno poklicno izkušnje v zadevnem poklicu v državi (državi članici EU ali Združenem kraljestvu), ki jih je prva priznala.

Sporazum torej ne zajema prvega priznanja kvalifikacij iz tretje države v državi članici EU ali Združenem kraljestvu, ampak le poznejša priznanja, če so izpolnjeni pogoji iz člena 3(3) Direktive 2005/36/ES;

- v skladu s členom 27(2)(b): odločitve o odobritvi delnega dostopa na podlagi člena 4f Direktive 2005/36/ES;
- v skladu s členom 27(2)(c): sklepi o priznanju za namene ustanovitve, pridobljeni na podlagi elektronskega postopka za izdajo evropske poklicne izkaznice.

Postopki priznanja za izdajo evropske poklicne izkaznice so trenutno na voljo za medicinske sestre za splošno nego, farmacevte, fizioterapevte, gorske vodnike in nepremičninske posrednike.

Opozoriti je treba, da Sporazum zagotavlja le stalno veljavnost in učinek samega sklepa o priznanju; ne zagotavlja stalnega dostopa do osnovnega elektronskega omrežja (*modul IMI za evropsko poklicno izkaznico*) zadevnih organov in strokovnjakov (*glej člena 8 in 29 Sporazuma*). Vendar dostop strokovnjakov do spletnega vmesnika evropske poklicne izkaznice za informativne namene ne bo oviran.

Poseben učinek nadaljnje veljavnosti, ki jo Sporazum zagotavlja za sklepe o priznanju, zajete v Direktivi 2005/36/ES, je, da se bosta vsaka zahteva glede znanja jezika in/ali odobritev s strani skladov za zdravstveno zavarovanje, ki ju morda zahteva država gostiteljica, še naprej upoštevali ob hkratnem spoštovanju ustreznih določb Direktive 2005/36/ES, in sicer njenih členov 53 in 55.

2.15.3 Člen 27(1)(b): priznanje v skladu z direktivo o pravici do ustanavljanja za odvetnike

Na podlagi Sporazuma se osebam, ki spadajo na njegovo osebno področje uporabe, prizna nadaljnja veljavnost odločb, s katerimi so bili odvetniki iz EU ali Združenega kraljestva sprejeti v poklic odvetnika v državi gostiteljici ali državi dela v skladu s členom 10(1) in (3) Direktive 98/5/ES (ki olajšuje trajno opravljanje poklica odvetnika v drugi državi članici kakor tisti, v kateri je bila kvalifikacija pridobljena).

Zaradi učinka nadaljnje veljavnosti se v zvezi z državljani EU in državljani Združenega kraljestva opustijo vse lokalne zahteve glede državljanstva, ki bi lahko v državi gostiteljici ali državi dela omejile dostop do poklica odvetnika.

Učinek nadaljnje veljavnosti je omejen na državo gostiteljico ali državo dela.

Zato Sporazum za odvetnike, ki so državljani Združenega kraljestva in so morda izkoristili te določbe v kateri koli državi članici EU, ne predvideva uporabe dveh ustreznih direktiv prava Unije, tj. direktiv 77/246/EGS in 98/5/ES, zunaj zadevne države gostiteljice ali države dela.

2.15.4 Člen 27(1)(c): priznanje v skladu z direktivo o zakonitih revizorjih

Kar zadeva osebe, ki spadajo na osebno področje uporabe Sporazuma, bodo dovoljenja, ki se v državi gostiteljici ali državi dela v skladu s členom 14 Direktive 2006/43/ES podelijo zakonitim revizorjem, ki so na začetku pridobili dovoljenje v EU ali Združenem kraljestvu, še naprej veljala v državi gostiteljici ali državi dela, upravičenci pa bodo imeli še naprej enak dostop do poklica.

2.15.5 Člen 27(1)(d): priznanje v skladu z direktivo o strupenih proizvodih

Kar zadeva osebe, ki spadajo na osebno področje uporabe Sporazuma, dovoljenja za namene ustanovitve, pridobljena v državi gostiteljici ali državi dela v skladu z ustreznimi določbami Direktive 74/556/EGS, še naprej veljajo na podlagi Sporazuma.

2.15.6 Splošni učinki

Učinki nadaljnje veljavnosti, ki jih zagotavlja člen 27, vključujejo izenačitev upravičencev, ki imajo sedež v državi gostiteljici ali državi dela, z državljani te države, kar zadeva dostop do zadevnega poklica in poklicnih dejavnosti ter njihovo opravljanje na ozemlju navedene države.

Vendar ta izenačitev ne zajema podelitve nobene druge pravice na enotnem trgu upravičencem na podlagi prava Unije, kar zadeva opravljanje storitev na ozemljih, ki jih ti posebni učinki nadaljnje veljavnosti ne zajemajo.

2.16 Člen 28 – Postopki za priznanje poklicnih kvalifikacij v teku

2.16.1 Področje uporabe

Člen 28 temelji na členu 27 Sporazuma, kar zadeva njegovo osebno in stvarno področje uporabe, in zajema vse ustrezne vloge za priznanje poklicnih kvalifikacij, ki so bile uradno predložene do konca prehodnega obdobja in v zvezi s katerimi ob koncu tega obdobja še poteka postopek. Vsi taki postopki v teku se bodo nadaljevali in zaključili (vključno z morebitnimi zahtevanimi dopolnilnimi ukrepi) v skladu s pravili in postopki, ki jih določa ustrezna zakonodaja EU, dokler pristojni organ ne sprejme dokončne odločitve.

Omeniti je treba dva posebna vidika:

- člen 28 ne zajema le upravnih postopkov v teku, ampak tudi vse sodne in pritožbene postopke, ki se lahko začnejo po koncu prehodnega obdobja. Določba zajema tudi ustrezne sodne postopke v teku ob koncu prehodnega obdobja;
- kar zadeva nerešene vloge za priznanje kvalifikacij v okviru postopka za izdajo evropske poklicne izkaznice, drugi pododstavek člena 28 potrjuje, da jih je treba zaključiti v skladu z ustreznimi določbami prava Unije.

Če bo po koncu prehodnega obdobja do konca zadevnega postopka za izdajo evropske poklicne izkaznice potreben nadaljnji dostop do ustreznega osnovnega elektronskega omrežja (modula IMI), je v člen 29(2) Sporazuma vključena posebna določba, ki omogoča omejen dostop do modula IMI.

2.16.2 Učinki

Učinki postopkov, ki jih je treba zaključiti v skladu s členom 28, bi morali biti enaki učinkom sklepov o priznanju, ki še naprej veljajo na podlagi člena 27 Sporazuma, kot je pojasnjeno zgoraj.

2.17 Člen 29 – Upravno sodelovanje pri priznavanju poklicnih kvalifikacij

2.17.1 Obveznost sodelovanja med pristojnimi organi

Člen 29(1) zagotavlja, da pristojne organe Združenega kraljestva in držav članic EU še naprej zavezuje splošna obveznost sodelovanja med pregledovanjem vlog v okviru vseh postopkov za priznanje v teku, zajetih v členu 28 Sporazuma.

Ta določba pomeni tudi splošno opustitev vseh nacionalnih določb, ki bi lahko ovirale izmenjavo ustreznih informacij o prosilcih, njihovih poklicnih kvalifikacijah ter splošnem in poklicnem ravnanju s tujimi organi, do priznanja njihovih poklicnih kvalifikacij in vključitve v poklic v državi gostiteljici ali državi dela.

Taka obveznost in opustitev sta potrebni za zagotovitev ustrezne obravnave pomislekov glede javne varnosti v postopku priznavanja.

2.17.2 Omejen dostop do modula IMI po izstopu

Kot je bilo že omenjeno, člen 29(2) določačasno odstopanje od člena 8 Sporazuma in organom Združenega kraljestva omogoča dostop do modula IMI za evropsko poklicno izkaznico, dokler ga potrebujejo za dokončanje postopkov priznavanja, ki ob koncu prehodnega obdobja še niso zaključeni.

Taka uporaba je omejena na devet mesecev od konca prehodnega obdobja, do takrat pa bodo glede na stroge roke, ki se uporabljajo v zadevnih postopkih, zaključeni vsi taki postopki.

3. Naslov III – Koordinacija sistemov socialne varnosti

V zvezi s koordinacijo sistemov socialne varnosti obstajajo tri kategorije oseb:

1. osebe, za katere se uporabljajo in se bodo na podlagi člena 30 Sporazuma še naprej uporabljala pravila o koordinaciji iz Uredbe (ES) št. 883/2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti in Uredbe (ES) št. 987/2009 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 883/2004;
2. osebe, za katere se na podlagi člena 32 Sporazuma še naprej uporablja samo del pravil o koordinaciji ali se bo del teh pravil zanje začel uporabljati v prihodnosti zaradi posebnih okoliščin;
3. osebe, ki niso zajete v Sporazumu in za katere se pravila o koordinaciji v odnosih med Združenim kraljestvom in Unijo ne bodo uporabljala.

3.1 Člen 30 – Osebe, za katere se ta naslov uporablja

3.1.1 Splošne opombe

Člen 30 Sporazuma določa osebe, za katere se v celoti uporabljajo pravila o koordinaciji sistemov socialne varnosti:

- v prvem odstavku so navedeni različni zajeti položaji, ko so osebe v čezmejnem socialnem položaju, ki vključuje Združeno kraljestvo in državo članico EU,
- drugi odstavek določa časovni okvir uporabe člena 30(1) za te osebe,
- tretji odstavek vsebuje subsidiarno določbo, v skladu s katero so osebe, ki spadajo na osebno področje uporabe naslova II drugega dela Sporazuma, zajete tudi v naslovu III, tudi če niso več zajete v členu 30(1),
- četrti odstavek določa časovni okvir uporabe člena 30(3) za te osebe,
- v petem odstavku je pojasnjeno, da so družinski člani in preživele osebe v členu 30 zajeti le, če imajo zaradi navedene vloge pravice in obveznosti v skladu z Uredbo (ES) št. 883/2004.

Kot je navedeno v členu 31(2) Sporazuma, je treba pojme, uporabljene pod tem naslovom, razumeti glede na pojme, uporabljene v Uredbi (ES) št. 883/2004.

Člen 30(1) Sporazuma se nanaša na osebe, za katere „velja zakonodaja“ države članice EU ali Združenega kraljestva. Ta položaj je treba določiti v skladu s kolizijskimi pravili iz naslova II Uredbe (ES) št. 883/2004.

Osebno področje uporabe določb o koordinaciji sistemov socialne varnosti je specifično za naslov III drugega dela Sporazuma in ne ustreza nujno osebnemu področju uporabe naslova II. Pojavijo se lahko na primer okoliščine, v katerih osebe, ki ne spadajo na področje uporabe naslova II, kljub temu spadajo na področje uporabe naslova III (npr. osebe, zajete v členu 32 Sporazuma).

Ker se cilja naslovov II in III drugega dela Sporazuma razlikujeta, lahko imajo izrazi, ki se uporabljajo v obeh naslovih drugega dela Sporazuma (npr. „prebivanje“, „obmejni delavec“ ali „napotitev“), različne pomen glede na različna osebna področja uporabe določb prava Unije, ki se v zadevnih naslovih uporabljajo, in njihovo razlago s strani Sodišča.

Pojem „običajno prebivališče“, ki se uporablja v naslovu III drugega dela Sporazuma, je na primer treba razumeti, kot je opredeljen v členu 1(j) Uredbe (ES) št. 883/2004 (kraj, v katerem oseba običajno prebiva) in kot je podrobneje pojasnjen v členu 11 Uredbe (ES) št. 987/2009 (v nadaljnjem besedilu: običajno prebivališče). Več podrobnosti o pojmu „običajno prebivališče“ v smislu pravil o koordinaciji sistemov socialne varnosti je na voljo v Praktičnem vodniku o zakonodaji, ki se uporablja v Evropski uniji (EU), Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) in v Švici, ki ga je odobrila Upravna komisija za koordinacijo sistemov socialne varnosti. Ta pojem iz Uredbe (ES) št. 883/2004 ima drugačen pomen in ga ne bi smeli zamenjevati s pojmom „prebivanje“ v naslovu II drugega dela Sporazuma, ki je izposojen iz poglavja III Direktive 2004/38/ES.

Primer, ko se navedena pojma „prebivališče“ in „prebivanje“, vključena v pravne instrumente EU, ne ujemata, se nanaša na položaj študentov. Za namene pravil o koordinaciji sistemov socialne varnosti študenti načeloma ohranijo običajno prebivališče v izvorni državi članici in začasno prebivajo v državi članici, kjer študirajo. Hkrati imajo študenti pod pogoji iz Direktive 2004/38/ES pravico do prebivanja v državi članici, kjer študirajo.

Drug primer za ponazoritev razmerja med naslovoma II in III drugega dela Sporazuma bi bil hrvaški državljan, ki:

- ob koncu prehodnega obdobja dela in običajno prebiva v Združenem kraljestvu,
- leta 2022 pridobi stalno prebivališče v Združenem kraljestvu na podlagi člena 16 Sporazuma,
- se leta 2025 vrne na Hrvaško, začne tam delati in tja prenese svoje običajno prebivališče,
- hkrati pet let zapored obdrži pravico do stalnega prebivanja v Združenem kraljestvu v skladu z naslovom II drugega dela Sporazuma.

Dokler ta hrvaški državljan obdrži pravico do stalnega prebivanja v Združenem kraljestvu v smislu naslova II drugega dela Sporazuma, bo upravičen do ugodnosti iz določb naslova III, če se vrne v Združeno kraljestvo. Poleg tega bo imel ta državljan, dokler obdrži pravico do stalnega prebivanja v Združenem kraljestvu, pravico, da tja izvozi dajatve iz socialne varnosti (npr. nadomestilo za brezposelnost, če je iskalec zaposlitve), ali pravico do uporabe svoje evropske kartice zdravstvenega zavarovanja v Združenem kraljestvu.

Ločeno od zgoraj navedenih pojmov prebivanja in prebivališča bi bilo treba zakonito pravico do prebivanja državljanov tretjih držav, zajetih v naslovu III drugega dela Sporazuma o izstopu, razumeti kot zakonito prebivanje v skladu s sekundarno zakonodajo Unije ali domačo zakonodajo.

Pri osebah, zajetih v naslovu III Sporazuma, uporaba pravil o koordinaciji iz Uredbe (ES) št. 883/2004 na podlagi naslova III sama po sebi ne pomeni, da imajo pravico do prostega gibanja v državi gostiteljici ali prebivanja v njej. Določa le pravne posledice za socialno zavarovanje v takem položaju. Na podlagi Sporazuma na primer napotitev delavcev v Združeno kraljestvo ali iz njega zaradi opravljanja storitev po koncu prehodnega obdobja ne bo več mogoča.

3.1.2 Člen 30(1): osebno področje uporabe (splošna določba)

3.1.2.1 Člen 30(1)

Člen 30(1) Sporazuma se nanaša na naslednje kategorije oseb:

- *državljanke EU* – državljanke držav članic EU,
- *državljanke Združenega kraljestva* – kot so opredeljeni v nacionalni zakonodaji Združenega kraljestva,
- *osebe brez državljanstva in begunce*, ki imajo običajno prebivališče v državi članici EU ali Združenem kraljestvu,
- *državljanke tretjih držav*, ki zakonito prebivajo v državi članici EU ali Združenem kraljestvu,
- *družinske članke in preživele družinske članke* oseb iz zgornjih kategorij.

Te osebe spadajo na področje uporabe naslova III drugega dela Sporazuma, če izpolnjujejo pogoje iz odstavka 1 tega člena:

- **točki (a) in (b)**: državljanji EU, za katere ob koncu prehodnega obdobja velja zakonodaja Združenega kraljestva, in obratno (ne glede na običajno prebivališče zadevne osebe). To vključuje vse osebe, za katere v skladu z naslovom II Uredbe (ES) št. 883/2004 velja zakonodaja Združenega kraljestva ali zakonodaja države članice, vključno s primeri iz člena 11(2) navedene uredbe,

- **točki (c) in (d):** državljani EU, za katere ob koncu prehodnega obdobja velja zakonodaja države članice EU (v enakem pomenu kot v prejšnji alineji) in običajno prebivajo v Združenem kraljestvu, ter obratno,
- **točka (e):** državljani EU, ki ob koncu prehodnega obdobja v Združenem kraljestvu opravljajo pridobitno dejavnost, vendar zanje v skladu z naslovom II Uredbe (ES) št. 883/2004 velja zakonodaja države članice EU, in obratno. Prejemanje dajatev, navedeno v členu 11(2) Uredbe, je treba obravnavati kot opravljanje pridobitne dejavnosti v ta namen. To velja ne glede na kraj običajnega prebivališča,
- **točka (f):** begunci in osebe brez državljanstva, ki so v enem od zgoraj navedenih položajev, pri čemer velja dodaten pogoj, da zakonito prebivajo v Združenem kraljestvu ali državi članici EU,
- **točka (g):** državljani tretjih držav, ki so v enem od zgoraj navedenih položajev, pri čemer velja dodaten pogoj, da (v skladu s sekundarno zakonodajo EU ali domačo zakonodajo) zakonito prebivajo v Združenem kraljestvu ali državi članici EU in so v čezmejnem položaju, ki vključuje državo članico EU in Združeno kraljestvo. To ne velja, če je vključena država članica EU Danska. Državljani tretjih držav, ki so v čezmejnem položaju, ki zadeva dve državi članici EU, ne pa tudi Združenega kraljestva, so zajeti v Uredbi (EU) št. 1231/2010 o razširitvi uporabe uredb (ES) št. 883/2004 in (ES) št. 987/2009 na državljane tretjih držav, za katere se navedeni uredbi ne uporabljata le na podlagi njihovega državljanstva, in niso zajeti v členu 30(1)(g) Sporazuma,
- **točke (a) do (g):** družinski člani (kot so opredeljeni v členu 1(i) Uredbe (ES) št. 883/2004) ene od oseb iz ene od zgornjih alinej, ne glede na njihovo državljanstvo (dodatne podrobnosti so na voljo na koncu tega poglavja). Zajeti so tudi družinski člani, rojeni po koncu prehodnega obdobja (npr. novorojeni otrok ali nov partner), ki živijo z imetnikom pravice in so v položaju, zajetem v členu 30(1) Sporazuma,
- **točke (a) do (g):** preživele osebe ene od oseb iz ene od zgornjih alinej, če je umrla oseba ob koncu prehodnega obdobja izpolnjevala pogoje in je umrla po koncu prehodnega obdobja. Če to ne velja, je lahko preživela oseba upravičena do dajatev le, kot je določeno v členu 32 Sporazuma.

3.1.2.2 Primeri položajev, zajetih v členu 30(1)

Člen 30(1) zajema na primer osebe, ki imajo ob koncu prehodnega obdobja naslednji status:

— *točki (a) in (b):*

1. državljan Združenega kraljestva, ki se je preselil na Portugalsko, kjer ob koncu prehodnega obdobja običajno prebiva in dela, skupaj z družinskimi člani, ki prebivajo na Portugalskem (za te osebe se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja portugalska zakonodaja);
2. državljan Poljske, ki običajno prebiva in dela v Združenem kraljestvu (zanj se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva), skupaj z družinskimi člani, ki prebivajo na Poljskem;
3. državljan Združenega kraljestva, rojen leta 1990 na Malti, ki ob koncu prehodnega obdobja običajno prebiva in dela na Malti (in nima malteškega državljanstva), skupaj z družinskimi člani (za te osebe se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja malteška zakonodaja);
4. državljan Združenega kraljestva, ki običajno prebiva v Združenem kraljestvu, dela v Belgiji in se vsaj enkrat na teden vrne domov (zanj se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja belgijska zakonodaja);
5. državljan Francije, ki običajno prebiva v Franciji, dela v Združenem kraljestvu in se dvakrat mesečno vrne domov (zanj se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
6. pilot, ki je državljan Združenega kraljestva, njegova domača baza je v Nemčiji in leti po vsej Evropi (zanj se na podlagi člena 11(5) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja nemška zakonodaja; domačo bazo je treba določiti na podlagi Uredbe (ES) št. 3922/91);
7. ekonomsko neaktiven bolgarski državljan, ki običajno prebiva v Združenem kraljestvu in tam išče zaposlitev (zanj se na podlagi člena 11(3)(e) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);

8. državljani Francije, ki ni nikoli delal v Združenem kraljestvu, prejema pokojnino samo iz Francije in običajno prebiva v Združenem kraljestvu (zanj se na podlagi člena 11(3)(e) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva, za dajatve za bolezen pa je na podlagi členov 24 in 29 Uredbe pristojna Francija);
9. upokojenec, ki je državljani Združenega kraljestva, prejema pokojnino iz Združenega kraljestva in Španije ter običajno prebiva v Španiji (zanj se na podlagi člena 11(3)(e) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja španska zakonodaja, dajatve za bolezen pa mu na podlagi členov 23 in 29 Uredbe izplačuje Španija);
10. švedski študent, ki običajno prebiva v Združenem kraljestvu in ima tam najeto stanovanje, prejema štipendijo iz Združenega kraljestva, s katero pokriva vse stroške, ter vse tedne in vikende preživi v Združenem kraljestvu (zanj se na podlagi člena 11(3)(e) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
11. poljska državljanka, ki dela v Združenem kraljestvu in začne od Združenega kraljestva prejemati dajatve za materinstvo, ko se pred koncem prehodnega obdobja začasno vrne na Poljsko, da bi tam rodila (zanjo se na podlagi člena 11(2) in (3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva); po porodniškem dopustu bi se lahko vrnila na delo v Združeno kraljestvo, pri čemer bi zanjo še naprej veljal člen 30 (1) Sporazuma;
12. preživele osebe državljanov Združenega kraljestva, če ta ob koncu prehodnega obdobja dela v Franciji (za te osebe se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja francoska zakonodaja); navedeni državljani Združenega kraljestva umre leta 2023; člen 30(1) Sporazuma zajema osebe, ki zaradi njegove smrti prejemajo francoske dajatve za preživele osebe, ne glede na državljanstvo preživelih oseb in ne glede na to, ali prebivajo v Združenem kraljestvu ali državi članici EU;

— točki (c) in (d):

1. državljani Nizozemske, ki običajno prebiva v Združenem kraljestvu, dela na Nizozemskem in se vsaj enkrat na teden vrne domov (zanj se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja nizozemska zakonodaja);
2. državljani Združenega kraljestva, ki običajno prebiva v Franciji s celotno družino, dela v Združenem kraljestvu in se dvakrat mesečno vrne v Francijo (zanj se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
3. nemški državljani, ki običajno prebiva v Združenem kraljestvu in odide v Nemčijo, da bi tam opravljal sezonsko delo za obdobje, ki se konča po koncu prehodnega obdobja (zanj se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja nemška zakonodaja);
4. romunski diplomat, ki dela za veleposlaništvo v Združenem kraljestvu in tam običajno prebiva – svojo hišo v Romuniji je oddal v najem in se skupaj z družino preselil v Združeno kraljestvo (zanj se na podlagi člena 11(3)(b) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja romunska zakonodaja);

— točka (e):

1. finski diplomat, ki dela na veleposlaništvu v Združenem kraljestvu in običajno prebiva na Finskem, njegova družina pa živi na Finskem, kjer diplomat preživi vse praznike in počitnice (zanj se na podlagi člena 11(3)(b) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja finska zakonodaja);
2. hrvaški državljani, poslan v Združeno kraljestvo v smislu člena 12 Uredbe, da bi tam opravil šestmesečno usposabljanje, ki se bo končalo po koncu prehodnega obdobja (zanj se na podlagi člena 12 Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja hrvaška zakonodaja);
3. državljani Malte, ki dela na plovilu na morju, ki pluje pod zastavo Združenega kraljestva (ta položaj je treba smiselno obravnavati kot opravljanje pridobitne dejavnosti na ozemlju Združenega kraljestva), običajno prebiva na Malti in mu za to dejavnost plačuje podjetje, katerega registrirani sedež ali kraj poslovanja je na Malti (za navedenega državljanov se na podlagi člena 11(4) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja malteška zakonodaja);
4. belgijski državljani, ki običajno prebiva v Belgiji in navadno opravlja dejavnost kot zaposlena in/ali samozaposlena oseba v Belgiji in Združenem kraljestvu (če se zanj na podlagi člena 13 Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja belgijska zakonodaja);

5. portugalski državljan, ki običajno prebiva na Portugalskem ter dela na Portugalskem (v neznatnem obsegu) in v Združenem kraljestvu, zanj pa se v skladu s sporazumom o odstopanju, ki temelji na členu 16 Uredbe (ES) št. 883/2004, uporablja portugalska zakonodaja. Ta oseba ostane zajeta vsaj toliko časa, kot določa člen 16 Sporazuma.

Člen 30(1) se uporablja tudi za osebe brez državljanstva in begunce, pa tudi za državljane tretjih držav, ki zakonito prebivajo v državah članicah EU ali Združenem kraljestvu, dokler so v katerem koli od položajev iz člena 30(1)(a) do (e) Sporazuma. Tako na primer:

1. člen 30(1) Sporazuma zajema državljana Pakistana, ki ob koncu prehodnega obdobja zakonito prebiva v Združenem kraljestvu in dela v Franciji (zanj se uporablja francoska zakonodaja na podlagi člena 13(2)(a) Uredbe (EGS) št. 1408/71, ki se uporablja zaradi Uredbe (EGS) št. 859/2003, pri izvajanju katere sodeluje Združeno kraljestvo);
2. člen 30(1) Sporazuma zajema državljana Maroka, ki zakonito prebiva v Belgiji ter dela v Belgiji in Združenem kraljestvu (zanj se uporablja belgijska zakonodaja na podlagi člena 14(2)(b)(i) Uredbe (EGS) št. 1408/71, ki se uporablja zaradi Uredbe (EGS) št. 859/2003);
3. vendar člen 30(1) Sporazuma ne zajema državljana Indije, ki zakonito prebiva v Združenem kraljestvu in ni v položaju, ki vključuje državo članico EU. Ne zajema niti mehiškega državljana, ki ob koncu prehodnega obdobja ne prebiva zakonito v Združenem kraljestvu ali državi članici EU.

Člen 30(1) zajema tudi družinske člane in preživele družinske člane oseb v enem od položajev iz odstavka 1 navedenega člena. Poleg tega bi bilo treba pri pravicah družinskih članov razlikovati med navedenim členom ter členom 32(1)(d) in (e) Sporazuma, saj ima zadnjenavedeni drugačno področje uporabe, na primer v zvezi z otroki, rojenimi po koncu prehodnega obdobja (glej smernice o členu 32(1)(d) in (e)).

Ni nujno, da so družinski člani ali preživele osebe same v čezmejnem položaju. Preživele osebe češkega državljana, ki ob koncu prehodnega obdobja dela v Združenem kraljestvu in nato tam umre, na primer morda nikoli niso zapustile Češke. Vendar bodo te preživele osebe zajete v členu 30(1) Sporazuma. Ta člen zahteva le, da je umrla oseba v enem od položajev, ki so navedeni v njem (v našem primeru gre za državljana EU, za katerega se uporablja zakonodaja Združenega kraljestva), ne določa pa podobnega pogoja za njene preživele osebe. To področje uporabe zadeva tiste pravice, ki so tem osebam v vlogi preživelih oseb ali družinskih članov podeljene s pravili o koordinaciji sistemov socialne varnosti.

Za družinske člane in preživele osebe veljajo pravice, ki izhajajo iz pravil o koordinaciji sistemov socialne varnosti in so tem osebam podeljene zaradi njihove vloge družinskih članov oziroma preživelih oseb.

Člen 30(1) Sporazuma ne zajema oseb, ki so ob koncu prehodnega obdobja v notranjem položaju (primer je grški državljan, ki je vedno delal in prebival v Grčiji). Če se te osebe v prihodnosti odločijo za selitev v Združeno kraljestvo, se to šteje za prihodnje gibanje, ki ni zajeto v Sporazumu.

3.1.3 Člen 30(2): pomen izraza „neprekinjeno“

Sporazum zagotavlja uporabo uredb (ES) št. 883/2004 in (ES) št. 987/2009, dokler zadevni položaj ostane nespremenjen in neprekinjen ali dokler so osebe brez prekinitve še naprej v položaju, ki hkrati zadeva Združeno kraljestvo in državo članico EU. Ni pa treba vsake spremembe položaja osebe obravnavati kot tako. Če oseba prehaja med različnimi kategorijami iz člena 30(1) Sporazuma, ohrani status osebe, zajete v členu 30(1) Sporazuma, za katero se uporabljata uredbi (ES) št. 883/2004 in št. 987/2009. Če pride do takega prehoda, pogoja iz člena 30(1) Sporazuma, ki se nanaša na položaj „ob koncu prehodnega obdobja“, seveda ni mogoče uporabiti. V čezmejnih položajih je treba pri razumevanju izraza „neprekinjeno“ zagotoviti dovolj prožnosti, da tudi kratka obdobja med dvema položajema, na primer enomesečna prekinitvev med iztekom ene pogodbe in začetkom veljavnosti nove, niso škodljiva (glej po analogiji zadevo C-482/93, Klaus).

Poljski državljan, ki ob koncu prehodnega obdobja prebiva v Združenem kraljestvu in tam dela za britanskega delodajalca, bo na primer še naprej zajet v členu 30(1):

1. dokler njegov položaj ostane nespremenjen;

2. tudi če se položaj spremeni, vendar mora biti navedeni državljan še naprej v enem od položajev, zajetih v členu 30(1) Sporazuma. Torej bo oseba zajeta, če na primer:
- (a) še naprej dela za britanskega delodajalca, vendar se dodatno zaposli v Franciji (za to osebo se na podlagi člena 13 Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva ali francoska zakonodaja, odvisno od tega, ali v Združenem kraljestvu opravlja znaten del dejavnosti);
  - (b) še naprej dela za britanskega delodajalca, vendar svoje običajno prebivališče prenese v Francijo (za to osebo se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
  - (c) še naprej dela za britanskega delodajalca in gre na počitnice na Portugalsko;
  - (d) preneha delati za britanskega delodajalca, v Franciji pa dela še naprej, pri čemer še naprej običajno prebiva v Združenem kraljestvu (za to osebo se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja francoska zakonodaja);
  - (e) prekine pogodbo o zaposlitvi in sklene drugo z irskim delodajalcem, delo pa še naprej opravlja v Združenem kraljestvu (za to osebo se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
  - (f) postane brezposelna in ne prejema denarnega nadomestila za brezposelnost, običajno prebivališče pa ima še naprej v Združenem kraljestvu (za to osebo se na podlagi člena 11(3)(e) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
  - (g) postane brezposelna, od Združenega kraljestva prejema denarno nadomestilo za brezposelnost in to nadomestilo na podlagi člena 64 Uredbe (ES) št. 883/2004 izvozi na Poljsko, kjer išče zaposlitev, nato pa se po neuspešnem iskanju zaposlitve na Poljskem vrne v Združeno kraljestvo, kjer še naprej prejema nadomestilo za brezposelnost in nadaljuje z iskanjem zaposlitve (za to osebo se na podlagi člena 11(3)(a) in 11(2) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
  - (h) se ji izteče pogodba, običajno prebiva v Združenem kraljestvu in čaka, da bo dosegla upokojitveno starost (za to osebo se na podlagi člena 11(3)(e) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva).

Vendar osebe v navedenih položajih ne bodo več zajete v členu 30(1) Sporazuma, če ne delajo več v Združenem kraljestvu in če svoje običajno prebivališče prenesejo na Poljsko (ali v drugo državo članico EU). Poljski državljan na primer ne bi bil več zajet, če bi nadomestilo za brezposelnost, ki ga prejema od Združenega kraljestva, izvozil na Poljsko, tam našel zaposlitev in tja prenesel tudi svoje običajno prebivališče. V takem primeru ne bo več v položaju, ki zadeva Združeno kraljestvo, kar ne pomeni v morebitno pravico, ki izhaja iz člena 30(3) Sporazuma.

Oseba lahko prehaja med različnimi položaji iz člena 30(1)(a) do (e), ne da bi bila izključena iz področja uporabe na podlagi člena 30(2). Na primer:

1. avstrijski javni uslužbenec, ki ob koncu prehodnega obdobja običajno prebiva v Avstriji in dela v Združenem kraljestvu za avstrijsko upravo, je zajet v členu 30(1)(e) (zanj se na podlagi člena 11(3)(b) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja avstrijska zakonodaja), če:
  - po koncu napotitve leta 2023 da odpoved in zapusti avstrijsko upravo, nato pa dela kot učitelj nemškega jezika v Združenem kraljestvu, kamor prenese svoje običajno prebivališče – na podlagi člena 30(1)(a) Sporazuma je še naprej zajet v Sporazumu (zanj se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
  - zaradi nezadovoljstva z novo zaposlitvijo znova da odpoved in se zaposli v šoli v Franciji, njegovo običajno prebivališče pa ostane v Združenem kraljestvu – v tem primeru je takrat še naprej v položaju, ki zadeva Združeno kraljestvo in državo članico EU, iz člena 30(1)(c) Sporazuma (zanj se na podlagi člena 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja francoska zakonodaja);
2. državljan Združenega kraljestva, ki ob koncu prehodnega obdobja običajno prebiva v Združenem kraljestvu in hkrati dela v Združenem kraljestvu in Franciji za delodajalca s sedežem v Franciji:
  - (a) na začetku ne opravlja znatnega dela dejavnosti v Združenem kraljestvu, ampak večinoma v Franciji, pri čemer je zajet v členu 30(1)(b) Sporazuma (zanj se na podlagi člena 13(1)(b) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja francoska zakonodaja);

- (b) čez nekaj let začne znaten del dejavnosti opravljati v Združenem kraljestvu, hkrati pa še naprej dela v Franciji, pri čemer je zajet v členu 30(1)(e) Sporazuma (zanj se na podlagi člena 13(1)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 uporablja zakonodaja Združenega kraljestva).

Zato sprememba zakonodaje, ki se uporablja, na podlagi kolizijskih pravil iz naslova II Uredbe (ES) št. 883/2004 sama po sebi ne povzroči izključitve iz področja uporabe člena 30(1) Sporazuma, dokler je zadevna oseba še naprej v enem od položajev, zajetih v navedenem členu.

3.1.4 Člen 30(3): osebno področje uporabe (subsidiarna določba)

Člen 30(3) vsebuje subsidiarno določbo, v skladu s katero bi morale imeti osebe, ki so zajete v členu 10 naslova II drugega dela Sporazuma o osebnem področju uporabe in ne spadajo ali ne spadajo več na področje uporabe člena 30(1)(a) do (e), možnost, da v celoti izkoristijo določbe o koordinaciji sistemov socialne varnosti iz naslova III drugega dela Sporazuma.

Otroci, ki so rojeni po koncu prehodnega obdobja in spadajo na področje uporabe naslova II drugega dela Sporazuma, bi bili na primer upravičeni tudi do uporabe določb naslova III.

Če na primer državljan EU ob koncu prehodnega obdobja študira v Združenem kraljestvu, pri čemer tam nima običajnega prebivališča v smislu člena 1(j) Uredbe (ES) št. 883/2004, tak položaj ni zajet v členu 30(1) Sporazuma. Vendar ta študent obdrži pravico do prebivanja v skladu z naslovom II drugega dela Sporazuma, če na primer dobi dostop do trga dela. V tem primeru bo v skladu s členom 30(3) Sporazuma upravičen tudi do uporabe določb naslova III.

Osebe, ki imajo državljanstvo Združenega kraljestva in državljanstvo EU, so lahko prav tako zajete v členu 30(3) Sporazuma, če so zajete v naslovu II Sporazuma o izstopu (glej oddelek 1.2 teh smernic o členu 10 Sporazuma).

Zato:

1. člen 30(3) zajema osebo, ki ima državljanstvo Združenega kraljestva in špansko državljanstvo, je bila rojena v Španiji in vključena v španski sistem socialne varnosti, pred koncem prehodnega obdobja pa se je preselila v Združeno kraljestvo, kjer je pridobila državljanstvo Združenega kraljestva; taka oseba je zajeta v členu 30(3) Sporazuma in upravičena do uporabe pravil o naslovu III drugega dela Sporazuma. V tem primeru bi bil njen položaj podoben položaju osebe, zajete v členu 30(1)(a) Sporazuma (državljan Španije in Združenega kraljestva, za katerega se uporablja zakonodaja Združenega kraljestva);
2. vendar člen 30(3) Sporazuma ne zajema osebe, ki ima državljanstvo Združenega kraljestva in italijansko državljanstvo, je bila rojena v Italiji in je pred koncem prehodnega obdobja prebivala le v Italiji ter je bila vključena v italijanski sistem socialne varnosti.

Ta subsidiarna določba se uporablja tudi za družinske člane in preživele osebe upravičencev naslova II drugega dela Sporazuma (vendar glej v nadaljevanju oddelek o členu 30(5) Sporazuma).

3.1.5 Člen 30(4): povezava z državo gostiteljico ali državo dela pri osebah, zajetih v odstavku 3

Člen 30(4) zagotavlja uporabo Uredbe (ES) št. 883/2004 in Uredbe (ES) št. 987/2009 za osebe, zajete v členu 30(3), dokler zadevni položaj ostane nespremenjen, torej dokler osebe, zajete v členu 30(3), obdržijo pravico do prebivanja v državi gostiteljici v skladu s členom 13 Sporazuma ali pravico do dela v državi dela v skladu s členom 24 ali 25 Sporazuma.

3.1.6 Člen 30(5): družinski člani in preživele osebe

Ta določba pojasnjuje, da so „družinski člani in preživele osebe“, če je treba ta izraz razumeti glede na pojma, uporabljena v Uredbi (ES) št. 883/2004 (glej tudi člen 31(2) Sporazuma), zajeti v členu 30 le, če njihove pravice in obveznosti izhajajo iz te vloge v skladu z zakonodajo o socialni varnosti.

3.2 Člen 31 – Pravila o koordinaciji sistemov socialne varnosti

3.2.1 Člen 31(1): stvarno področje uporabe

Člen 31(1) zagotavlja, da se Uredba (ES) št. 883/2004 in Uredba (ES) št. 987/2009 v celoti uporabljata za osebe iz člena 30(1).

Pravila o koordinaciji bodo ohranjena, kakor so bila spremenjena z uredbami iz Priloge I k Sporazumu, pri čemer se lahko v prihodnosti po potrebi prilagodijo v skladu s členom 36 Sporazuma.

Kjer v skladu z veljavnimi pravili obstajajo izjeme glede Združenega kraljestva, na primer posebne navedbe v prilogah k uredbam, se bodo te izjeme še naprej uporabljale pod enakimi pogoji. Združeno kraljestvo na primer ne uporablja člena 28(2) do (4) Uredbe (ES) št. 883/2004. Sporazum tega ne bo spremenil.

Poleg uredb je treba ustrezno upoštevati tudi vse zadevne sklepe in priporočila Upravne komisije za koordinacijo sistemov socialne varnosti, ustanovljene v skladu s členom 71 Uredbe (ES) št. 883/2004, iz Priloge I k Sporazumu.

3.2.2 Člen 31(2): opredelitev pojmov

Pojme, uporabljene pod naslovom III drugega dela Sporazuma, je treba razumeti glede na iste pojme, uporabljene v Uredbi (ES) št. 883/2004.

Opredelitev pojma „družinski član“ iz člena 9 Sporazuma na primer ni upoštevna v zvezi z določbami o koordinaciji sistemov socialne varnosti, za katere velja opredelitev iz člena 1(i) Uredbe (ES) št. 883/2004.

3.2.3 Člen 31(3): državljani tretjih držav

Kar zadeva državljane tretjih držav, Združeno kraljestvo ni sodelovalo pri sprejetju Uredbe (EU) št. 1231/2010. Vendar ga zavezuje Uredba (ES) št. 859/2003 o razširitvi uporabe uredb (EGS) št. 1408/71 in št. 574/72 v zvezi s koordinacijo sistemov socialne varnosti držav članic na državljane tretjih držav, za katere se navedeni uredbi nista uporabljali le na podlagi njihovega državljanstva.

Združeno kraljestvo in države članice EU (razen Danske) v skladu z Uredbo (ES) št. 859/2003 uporabljajo Uredbo (EGS) št. 1408/71 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene in samozaposlene osebe ter njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, in Uredbo (EGS) št. 574/72 o določitvi postopka za izvajanje Uredbe (EGS) št. 1408/71 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene in samozaposlene osebe ter njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti.

Zato je treba v zvezi z državljani tretjih držav, ki izpolnjujejo pogoje iz Uredbe (ES) št. 859/2003, ter njihovimi družinskimi člani in preživelimi osebami vsako sklicevanje v členih 30 in 32 Sporazuma na uredbi (ES) št. 883/2004 in (ES) št. 987/2009 (novi uredbi) razumeti kot sklicevanje na ustrezne določbe iz prehodnih uredb. Podobno se vsa sklicevanja na posamezne določbe novih uredb razumejo kot sklicevanja na ustrezne določbe predhodnih uredb.

3.3 Člen 32 – Posebni položaji, v katerih se uporablja ta naslov

Člen 32 ureja posebne položaje, v katerih je treba zaščititi pravice oseb, ki izhajajo iz pravil o koordinaciji sistemov socialne varnosti, tudi če te osebe ne spadajo ali ne spadajo več na področje uporabe člena 30 Sporazuma.

Za te posebne kategorije oseb je treba ohraniti uporabo nekaterih določb Uredbe (ES) št. 883/2004 in Uredbe (ES) št. 987/2009. Te določbe se uporabljajo v skladu s splošnimi načeli teh uredb, kot sta nediskriminacija ali enotnost zakonodaje, ki se uporablja.

3.3.1 Člen 32(1)(a) in (2): pretekla in prihodnja obdobja

Člen 32(1)(a) varuje obstoječe in prihodnje pravice na podlagi preteklih zavarovalnih dob, delovne dobe, dobe samozaposlitve in obdobja prebivanja.

Ta določba zagotavlja, da bodo lahko državljani EU s takimi preteklimi obdobji, zaključenimi v Združenem kraljestvu, in obratno, uveljavljali pravico do dajatev in se po potrebi sklicevali na načelo seštevanja dob. Določba zadeva vse vrste dajatev iz socialne varnosti na podlagi zavarovalnih dob, delovne dobe, dobe samozaposlitve ali obdobja prebivanja, kot so starostne pokojnine, invalidske dajatve, dajatve za nezgode pri delu, dajatve za bolezen ali nadomestila za brezposelnost.

Ta določba se uporablja tudi, če se dajatev dodeli izključno na podlagi preteklih obdobij v državi, ki preuči upravičenost do dajatev v skladu s svojo zakonodajo (ne glede na to, ali so bila ta obdobja zaključena pred koncem prehodnega obdobja ali po njem), kadar seštevanje ni potrebno, ker pretekla obdobja zadostujejo za odobritev dajatve.

Hkrati se ohranijo vse pravice in obveznosti, ki izhajajo neposredno (ali posredno) iz takih obdobij. „Pravice in obveznosti, ki izhajajo iz takih obdobij“ pomenijo pravice, ki jih zagotavlja zakonodaja Združenega kraljestva ali zakonodaja države članice EU v skladu z določbami Uredbe (ES) št. 883/2004 in izhajajo iz navedenih obdobij, [ali dodelitev dajatev na podlagi teh obdobij in vsako posledično upravičenost do dajatev] ter tudi ustrezne obveznosti. Za dajatev za bolezen in družinske dajatev, do katerih so upravičene osebe, zajete v členu 32(1)(a) Sporazuma, se uporabljajo posebna pravila iz člena 32(2) Sporazuma (glej v nadaljevanju in tudi oddelek 3.3.6 tega dokumenta), zato te pravice dopolnjujejo „pravice in obveznosti, ki izhajajo iz takih obdobij“.

Med njimi sta lahko na primer pravica do rednih zdravstvenih pregledov v državi, kjer oseba običajno prebiva, da bi še naprej prejela invalidsko dajatev (na podlagi člena 87 Uredbe (ES) št. 987/2009), in pravica do prejemanja dodatka na podlagi člena 58 Uredbe (ES) št. 883/2004.

Pravila o koordinaciji sistemov socialne varnosti se bodo uporabljala tako za obdobja, zaključena pred koncem prehodnega obdobja, kot tudi za obdobja, ki jih je ista oseba zaključila po navedenem datumu.

Hkrati drugi odstavek te določbe zagotavlja, da se bodo za osebe, zajete v členu 32(1)(a), uporabljala pravila o koordinaciji v zvezi z dajatvami za bolezen in družinskimi dajatvami.

Člen 32(2) glede dajatev za bolezen se sklicuje na pravila o pristojnosti v zvezi z boleznijo osebe, ki prejema dajatev v skladu s členom 32(1)(a) Sporazuma. Zajema položaje, ko se pristojnost spremeni, ker se oseba vrne v državo članico EU ali Združeno kraljestvo ali ker začne prejemati drugo pokojnino.

Kolizijska pravila za določitev pristojnosti za zdravstveno zavarovanje je treba obravnavati kot celoto, upoštevati je treba morebitne prihodnje spremembe običajnega prebivališča osebe ali prejemanja dodatnih dajatev in še naprej uporabljati ustrezna pravila Uredbe (ES) št. 883/2004.

Kot primer vzemimo danskega državljana, ki je delal v Združenem kraljestvu in na Danskem. Pred koncem prehodnega obdobja se vrne na Dansko:

- leta 2022 doseže upokojitveno starost v Združenem kraljestvu, ko dopolni X let, in od Združenega kraljestva prejema pokojnino, medtem ko je na Danskem neaktiven → na podlagi člena 32(2) Sporazuma (člen 24 Uredbe (ES) št. 883/2004) je za dajatev za bolezen pristojno Združeno kraljestvo,
- dve leti pozneje doseže upokojitveno starost v državi članici EU, ko dopolni X + 2 let, in začne prejemati tudi dansko pokojnino → na podlagi člena 23 Uredbe (ES) št. 883/2004 je za zdravstveno zavarovanje pristojna Danska,
- leta 2027 svoje prebivališče v skladu s takrat veljavnimi pravili prenese v Združeno kraljestvo, medtem ko še naprej prejema obe pokojnini → za njegovo zdravstveno zavarovanje je pristojno Združeno kraljestvo (*opomba*: sprememba prebivališča leta 2027 bo prihodnje gibanje in za namene pravil o prebivanju ne bo zajeta v naslovu II drugega dela Sporazuma).

Uporaba člena 32(1)(a) in (2) Sporazuma bo imela v praksi naslednje posledice:

1. v primeru nemškega državljana, ki:

- je vse življenje delal v Združenem kraljestvu,
- se pred koncem prehodnega obdobja vrne v Nemčijo, ko je skoraj dosegel upokojitveno starost, in ostane neaktiven ter
- v Združenem kraljestvu vloži zahtevek za starostno pokojnino na podlagi Uredbe (ES) št. 883/2004, ko doseže upokojitveno starost (pred koncem prehodnega obdobja ali po njem).

Po začetku prejemanja pokojnine Združenega kraljestva za nemškega državljana celo življenje velja naslednje:

— na podlagi člena 32(1)(a):

- (a) ima pravico do prejetja pokojnine Združenega kraljestva, ki se na podlagi člena 7 Uredbe (ES) št. 883/2004 ne zniža, medtem ko običajno prebiva v Nemčiji ali kateri koli drugi državi članici EU;

— na podlagi člena 32(2):

- (b) mu Združeno kraljestvo izda prenosni dokument S1, v Nemčiji pa ima dostop do storitev v primeru bolezni pod enakimi pogoji kot nemški upokojenci, vendar na stroške Združenega kraljestva na podlagi člena 24 Uredbe (ES) št. 883/2004;
- (c) ima pravico do denarnih dajatev za bolezen (vključno z dajatvami za dolgotrajno nego), ki so zagotovljene v skladu z zakonodajo Združenega kraljestva in se plačujejo neposredno zadevnemu nemškemu državljanu na podlagi člena 29 Uredbe (ES) št. 883/2004, ne glede na to, v kateri državi članici običajno prebiva;
- (d) ima s prenosnim dokumentom S2, ki ga izda Združeno kraljestvo, na podlagi člena 27 Uredbe (ES) št. 883/2004 pravico do načrtovanega zdravljenja v kateri koli državi članici EU, ki ni tista, v kateri običajno prebiva, na stroške Združenega kraljestva;
- (e) ima na podlagi člena 27 Uredbe (ES) št. 883/2004 pravico, da med počitnicami v kateri koli državi članici, ki ni tista, v kateri običajno prebiva, uporablja evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja, ki mu jo je izdalo Združeno kraljestvo;
- (f) lahko njegovi družinski člani uživajo izvedene pravice do dostopa do storitev v primeru bolezni v državi članici, kjer običajno prebivajo, na stroške Združenega kraljestva. V skladu s členom 32(1)(d) ima oseba na podlagi člena 67 Uredbe (ES) št. 883/2004 pod pogoji iz navedene uredbe in zakonodaje Združenega kraljestva pravico do družinskih dajatev, tudi če njeni družinski člani prebivajo v državi članici, ki ni tista, v kateri oseba običajno prebiva.

Če nemški državljan med prejetjem pokojnine od Združenega kraljestva začne delati v Nemčiji, bo zanj v skladu z načelom *lex loci laboris* iz člena 11 Uredbe (ES) št. 883/2004, ki se še naprej uporablja, veljala nemška zakonodaja, tudi v zvezi z dajatvami za bolezen (glej tudi člen 31 navedene uredbe);

2. v primeru državljana Združenega kraljestva, ki:

- je vse življenje delal na Nizozemskem,
- ob koncu prehodnega obdobja še vedno dela na Nizozemskem,
- se po koncu prehodnega obdobja vrne v Združeno kraljestvo, ko je skoraj dosegel upokojitveno starost,
- je v Združenem kraljestvu neaktiven ter
- po enem letu vloži zahtevek za nizozemsko pokojnino.

Ta državljan Združenega kraljestva:

- (a) je na podlagi člena 30(1)(b) Sporazuma od konca prehodnega obdobja do vrnitve v Združeno kraljestvo zajet v vseh pravilih o koordinaciji sistemov socialne varnosti;
- (b) je zajet v členu 32(1)(a) in (2) Sporazuma, da lahko še naprej prejema nizozemsko pokojnino (za več podrobnosti glej prejšnji primer);

3. v primeru avstralskega državljana, ki:

- v obdobju 1996–2000: dela v Združenem kraljestvu,
- v obdobju 2001–2010: dela v Belgiji,
- v obdobju 2011–2030: dela in običajno prebiva v Avstraliji ter
- leta 2031 svoje zakonito prebivališče prenese v Združeno kraljestvo in vloži zahtevek za dajatve na podlagi preteklih zavarovalnih dob.

Ta državljan tretje države se lahko pri vložitvi zahtevka za pokojnino Združenega kraljestva in Belgije na podlagi preteklih zavarovalnih dob sklicuje na člen 32(1)(a) Sporazuma, če izpolnjuje pogoje iz Uredbe (ES) št. 859/2003: imeti mora zakonito prebivališče v Združenem kraljestvu in pretekle zavarovalne dobe v državi članici EU. Dejstvo, da oseba ob koncu prehodnega obdobja ni zakonito prebivala v Združenem kraljestvu ali državi članici EU, ni pomembno, dokler je oseba pred navedenim datumom zaključila obdobja v skladu z zakonodajo Združenega kraljestva in/ali zakonodajo države članice EU in ob vložitvi zahtevka za pokojnino izpolnjuje pogoje iz Uredbe (ES) št. 859/2003.

4. V primeru državljana Združenih držav Amerike, ki:

- v obdobju 2005–2010: dela v Združenem kraljestvu,
- v obdobju 2010–2025: dela v Združenih državah Amerike,
- v obdobju 2026–2030: dela in zakonito prebiva na Malti ter
- leta 2031 vloži zahtevek za dajatve na podlagi preteklih zavarovalnih dob.

Ta oseba ni zajeta v členu 32(1)(a) Sporazuma. Zadevna oseba pred koncem prehodnega obdobja dejansko ni spadala na osebno področje uporabe Uredbe (ES) št. 859/2003, ker do konca prehodnega obdobja ni bila v čezmejnem položaju.

Ta določba bo smiselno zajemala tudi preživle osebe, ki prejemajo dajatve po smrti osebe, ki je zaključila pretekla obdobja, vendar ni ali ni več zajeta v členu 30 Sporazuma. Na primer:

5. malteški državljan 20 let dela v Združenem kraljestvu, nato pa se pred koncem prehodnega obdobja vrne na Malto. Leta 2018 se upokoji in prejema pokojnino Združenega kraljestva v skladu z Uredbo (ES) št. 883/2004. Istega leta umre:

- (a) njegov zakonec je na podlagi zakonodaje Združenega kraljestva in Uredbe upravičen do dajatev Združenega kraljestva za preživle osebe in bo po koncu prehodnega obdobja še naprej prejemal te dajatve, ki se ne bodo znižale;
- (b) na podlagi člena 32(2) Sporazuma bo pristojna država za zdravstveno zavarovanje določena v skladu s pravili o koordinaciji;

6. grški državljan 20 let dela v Združenem kraljestvu, nato pa se pred koncem prehodnega obdobja vrne v Grčijo (ni zajet v členu 30 Sporazuma). Leta 2025 se upokoji in prejema pokojnino Združenega kraljestva v skladu s členom 32(1)(a) Sporazuma. Leta 2026 umre:

- (a) njegov zakonec je na podlagi zakonodaje Združenega kraljestva in Uredbe upravičen do dajatev Združenega kraljestva za preživle osebe in bo te dajatve, ki se ne bodo znižale, na podlagi člena 32(1)(a) Sporazuma prejemal tudi po koncu prehodnega obdobja;
- (b) na podlagi člena 32(2) Sporazuma bo pristojna država za zdravstveno zavarovanje določena v skladu s pravili o koordinaciji.

3.3.2 Člen 32(1)(b): načrtovano zdravljenje v teku

3.3.2.1 Področje uporabe

Člen 32(1)(b) Sporazuma zagotavlja zaščito pravice do načrtovanega zdravljenja na podlagi Uredbe (ES) št. 883/2004 za osebe, ki so se začele zdraviti pred koncem prehodnega obdobja ali so takrat vsaj zaprosile za predhodno odobritev takega zdravljenja. Ker se svoboda opravljanja storitev ne podaljša na čas po koncu prehodnega obdobja, druge oblike pravic, povezane z mobilnostjo pacientov, zlasti primeri iz Direktive 2011/24/EU o uveljavljanju pravic pacientov pri čezmejnem zdravstvenem varstvu, ne bodo več spadale na področje uporabe prava Unije, če bo zdravljenje opravljeno po koncu navedenega obdobja.

Ker se ta določba nanaša na „osebe“, zajema državljane EU, državljane Združenega kraljestva, osebe brez državljanstva ali begunce, ki običajno prebivajo v Združenem kraljestvu ali državi članici EU, ter državljane tretjih držav, ki izpolnjujejo pogoje iz Uredbe (ES) št. 859/2003.

Ta določba zadeva osebe, ki niso zajete v členu 30 Sporazuma.

Na primer:

1. malteški državljan dela in običajno prebiva na Malti. Leta 2020 zaprosi za predhodno odobritev posebnega načrtovanega zdravljenja v Združenem kraljestvu. Prošnji je ugodeno leta 2021:

- (a) zdravljenje se lahko začne pod pogoji iz Uredbe (ES) št. 883/2004, tudi če je Združeno kraljestvo takrat tretja država;
- (b) njegov dostop do tega zdravljenja bo temeljil na načelu enakega obravnavanja;
- (c) še naprej se uporabljajo vse ustrezne določbe uredb (ES) št. 883/2004 in št. 987/2009 v zvezi z načrtovanim zdravljenjem (npr. člen 26 Uredbe (ES) št. 987/2009);

- (d) postopki povračila med Združenim kraljestvom in Malto se bodo še naprej ustrezno uporabljali na podlagi člena 35 Sporazuma;
  - (e) malteški državljan in po potrebi njegov spremljevalec ali spremljevalci bodo imeli pod pogoji iz Sporazuma pravico do vstopa na ozemlje Združenega kraljestva zaradi zdravljenja;
2. češki državljan dela in običajno prebiva na Slovaškem. Leta 2020 zaprosi za predhodno odobritev posebnega načrtovanega zdravljenja v Združenem kraljestvu. Prošnji je ugodeno in zdravljenje se začne pred koncem leta 2020, predvidoma pa naj bi trajalo do poletja 2021. Veljajo enaki pogoji kot zgoraj.

Pri vsaki omembi Uredbe (ES) št. 883/2004 je treba razumeti, da se ustrezno uporabljajo upoštevne določbe Uredbe (ES) št. 987/2009.

3.3.2.2 Vprašanja v zvezi s potovanji

Osebe, ki se trenutno zdravijo v okviru načrtovanega zdravljenja in za katere se uporablja člen 32(1)(b), kot je opisano zgoraj (pacienti), imajo do konca zdravljenja pravico do vstopa v državo zdravljenja in izstopa iz nje v skladu s členom 14 Sporazuma (ki se nanaša na pravico upravičencev naslova II drugega dela Sporazuma do vstopa v državo gostiteljico in izstopa iz nje), pri čemer se ta pravica uporablja smiselno.

Obstoječi prenosni dokument S2, izdan v skladu z Uredbo (ES) št. 883/2004, je zadosten dokaz o osebni upravičenosti do takega načrtovanega zdravljenja za namene člena 32(1)(b) Sporazuma.

Dejansko ima državljan Združenega kraljestva ali državljan EU, ki ima prenosni dokument S2 in potrebne potovalne dokumente iz člena 14(1) Sporazuma, v skladu s členom 14(2) pravico, da vstopi v državo zdravljenja in jo zapusti (tj. brez vizuma).

Od pacientov, za katere se uporablja člen 32(1)(b) Sporazuma in niso niti državljani EU niti državljani Združenega kraljestva, se lahko v skladu z veljavno zakonodajo zahteva, da imajo vstopni vizum.

V posameznih primerih se lahko za paciente, za katere se uporablja člen 32(1)(b) Sporazuma, zahteva, da je prisotna in zanje skrbi druga oseba (spremljevalec), da tako ne bi izgubili pravice do načrtovanega zdravljenja.

Spremljevalec je lahko družinski član ali katera koli druga oseba, ki skrbi za osebo, ki potrebuje načrtovano zdravljenje. Države članice EU in Združeno kraljestvo bodo preučili, kako dokazati status spremljevalcev in s tem povezane pravice iz Sporazuma o izstopu.

Spremljevalec ima pravico do vstopa v državo zdravljenja in izstopa iz nje z veljavnim potovalnim dokumentom iz člena 14 (1) Sporazuma. Država zdravljenja lahko od spremljevalca v skladu z veljavno zakonodajo zahteva vstopni vizum.

Kadar država zdravljenja od pacientov ali njihovih spremljevalcev zahteva vstopni vizum, mora tem osebam omogočiti pridobitev potrebnih vizumov v skladu s členom 14(3) Sporazuma. Take vizume je treba izdati brezplačno v čim krajšem času in po skrajšanem postopku.

Od pacientov ali spremljevalcev se ne sme zahtevati izstopni vizum ali enakovreden zahtevani dokument.

Člen 32(1)(b) Sporazuma pacientom in spremljevalcem med začasnim bivanjem v državi zdravljenja ne podeljuje nobenih pravic do prebivanja v smislu Direktive 2004/38/ES. Imajo pravico, da na ozemlju države članice EU ali Združenega kraljestva ostanejo toliko časa, kolikor je potrebno za učinkovito zagotovitev zdravljenja pacientu. Člen 18 ali 19 Sporazuma za njih ne velja.

Če je treba zdravljenje podaljšati iz zdravstvenih razlogov, se lahko prenosni dokument S2 obnovi ali podaljša za ustrezno obdobje. Morebitni nepredvideni dogodki, povezani z zdravljenjem, bodo analizirani za vsak primer posebej.

3.3.3 Člen 32(1)(c): nenačrtovano zdravljenje v teku

Namen člena 32(1)(c) je prek evropske kartice zdravstvenega zavarovanja ali nadomestnega potrdila zagotoviti zaščito pravice do nenačrtovanega potrebnega zdravljenja za osebe, ki začasno bivajo v zadevni državi, pri čemer se to bivanje podaljša na obdobje po koncu prehodnega obdobja.

Pojem „začasno bivanje“ je treba razumeti, kot je opredeljen v členu 1(k) Uredbe (ES) št. 883/2004, torej kot začasno prebivališče (v okviru uporabe člena 31(2) Sporazuma). Najdaljše trajanje začasnega bivanja ni določeno z zakonom in je odvisno od dejanskih okoliščin v posameznem primeru. V praksi bi to lahko bilo na primer obdobje počitnic ali obdobje študija (če ju ne spremlja sprememba običajnega prebivališča). Za bivanje, ki se od začetka načrtuje kot bivanje za daljše obdobje (npr. za namene študija), se ne šteje, da se konča, ko zadevna oseba v zadevnem obdobju za kratek čas biva v drugi državi. Zato taka oseba ostane zajeta v členu 32(1)(c) Sporazuma tudi po vrnitvi v državo, kjer začasno prebiva, na primer zaradi študija.

Ta določba zadeva le osebe, ki niso zajete v členu 30 Sporazuma. Če je oseba zajeta v členu 30, se bodo vsa pravila o koordinaciji sistemov socialne varnosti, vključno s tistimi, ki se nanašajo na nenačrtovano zdravljenje, uporabljala za počitnice, ki so v teku ob koncu prehodnega obdobja, in prihodnje počitnice. Člen 32(1)(c) Sporazuma se uporablja za položaje, kot so naslednji:

1. španski državljan, ki običajno prebiva in dela na Poljskem, konec decembra 2020 obišče London, da bi tam preživel zimske počitnice. Če ta oseba doživi nesrečo:
  - (a) bi morala imeti možnost, da celotno obdobje počitnic uporablja evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja, tudi če se nesreča zgodi po koncu prehodnega obdobja;
  - (b) bi morala imeti možnost, da na podlagi zdravstvene ocene podaljša bivanje v Združenem kraljestvu, da bi prejela potrebno zdravljenje;
  - (c) vsi postopki povračila (bodisi za povračilo stroškov s strani Združenega kraljestva ali Poljske bodisi med zadevnima državama) se na podlagi člena 35 Sporazuma izvedejo pod enakimi pogoji, kot so določeni v uredbah, tudi po koncu prehodnega obdobja;
2. državljan Združenega kraljestva, ki običajno prebiva in dela v Združenem kraljestvu, konec decembra 2020 potuje po Belgiji, Luksemburgu in Nizozemski. 30. decembra 2020 je v Luksemburgu, 10. januarja 2021 pa želi oditi na Nizozemsko; ta oseba:
  - (a) lahko v celotnem obdobju bivanja v Luksemburgu uporablja evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja, dokler 10. januarja ne zapusti te države in odide na Nizozemsko;
  - (b) med svojim bivanjem na Nizozemskem ne more več uporabljati evropske kartice zdravstvenega zavarovanja, saj se kakršen koli premik v drugo državo članico EU po koncu prehodnega obdobja (v tem primeru na Nizozemsko) šteje za prihodnje gibanje, ki ne spada na področje uporabe Sporazuma;
3. ciprski državljan je vključen v študijski program v Združenem kraljestvu, ki traja tri leta in se začne jeseni 2020. Njegovo običajno prebivališče (v smislu uredb) v celotnem obdobju ostane na Cipru (navedeni državljan je finančno odvisen od svojih staršev ter se med vikendi in počitnicami vrne domov). Ta oseba lahko evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja v Združenem kraljestvu uporablja ves čas študija, tudi če se med počitnicami vrne na Ciper.

Kadar koli je omenjena Uredba (ES) št. 883/2004, se v skladu s členom 6(3) Sporazuma ustrezno uporabljajo upoštevnne določbe iz Uredbe (ES) št. 987/2009.

3.3.4 Člen 32(1)(d): izvoz družinskih dajatev

S to določbo je zapolnjena vrzel, ki jo ustvarja člen 30 Sporazuma, v zvezi s primeri, ko oseba, ki pridobi pravice, ni v čezmejnem položaju, ki zadeva državo članico EU in Združeno kraljestvo, njeni družinski člani pa so. Uporablja se na primer za:

1. državljana Združenega kraljestva, ki ob koncu prehodnega obdobja dela in običajno prebiva v Združenem kraljestvu, medtem ko njegov zakonec, ki je ekonomsko neaktiven, običajno prebiva na Madžarskem skupaj z njunimi otroki:
  - (a) ta državljan Združenega kraljestva je upravičen do družinskih dajatev za otroke, ki običajno prebivajo v tujini, dokler so izpolnjeni pogoji iz Uredbe in zakonodaje Združenega kraljestva glede upravičenosti;
  - (b) Združeno kraljestvo bo družinske dajatve še naprej izplačevalo v tujino, kot da otroci običajno prebivajo na njegovem ozemlju, dokler so izpolnjeni pogoji iz uredb in nacionalne zakonodaje Združenega kraljestva glede upravičenosti;
  - (c) dokler pred koncem prehodnega obdobja obstaja upravičenost do družinskih dajatev, ni nujno, da se te dajatve dejansko izplačujejo pred navedenim datumom;

- (d) če se paru leta 2025 rodi prvi ali naslednji otrok, Združeno kraljestvo na podlagi Sporazuma ne bo obvezano izplačevati družinskih dajatev za navedenega otroka v tujino. Tudi otroci, ki po navedenem datumu postanejo samo družinski člani (ker se oseba, ki pridobi pravico, po navedenem datumu ponovno poroči s partnerjem z otroki, ki se „dodajo“ v družino zajete osebe), ne bodo spadali na področje uporabe pravil Uredbe (ES) št. 883/2004. Ta določba ne zajema položajev iz člena 30 Sporazuma.

Člen 30 Sporazuma bi zajemal naslednji položaj:

2. avstrijski državljan, ki ob koncu prehodnega obdobja dela v Združenem kraljestvu, njegovi otroci pa običajno prebivajo v Avstriji, je upravičen do prejemanja družinskih dajatev od Združenega kraljestva:
- (a) na podlagi člena 30(1)(a) Sporazuma se pravila o koordinaciji sistemov socialne varnosti v celoti uporabljajo in
- (b) če se prvi ali drug otrok rodi leta 2025, bo navedeni državljan v skladu s pravili o koordinaciji sistemov socialne varnosti upravičen do družinskih dajatev, vključno z izvozom družinskih dajatev za te bodoče otroke.

V primerih iz člena 32(1)(d)(i) in (ii) Sporazuma je treba *upravičenost do družinskih dajatev* razumeti kot:

- upravičenost do celotne dajatve, ki jo izplačuje primarno pristojna država,
- upravičenost do razlike v obliki dodatka, ki ga izplačuje sekundarno pristojna država, in
- mirujočo upravičenost do dajatev, če je dajatev v sekundarno pristojni državi nižja od dajatve v primarno pristojni državi.

Ta določba se bo še naprej uporabljala, tudi če se primarna in sekundarna pristojnost spremenita.

Na primer:

3. državljan Združenega kraljestva, ki ob koncu prehodnega obdobja dela in običajno prebiva v Združenem kraljestvu, medtem ko njegov zakonec, ki je hrvaški državljan in je ekonomsko neaktiven, običajno prebiva na Hrvaškem skupaj z njunimi otroki (ker ta položaj ni zajet v členu 30(1) Sporazuma, se uporablja člen 32(1)(d) Sporazuma):
- (a) na podlagi člena 68(1)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 ima Združeno kraljestvo primarno pristojnost in bo še naprej izplačevalo dajatve za otroke, ki običajno prebivajo v tujini, dokler so izpolnjeni pogoji iz Uredbe in zakonodaje Združenega kraljestva;
- (b) če hrvaški zakonec leta 2024 začne delati na Hrvaškem, je Hrvaška na podlagi člena 68(1)(b) Uredbe (ES) št. 883/2004 primarno pristojna država, ker otroci običajno prebivajo na Hrvaškem, Združeno kraljestvo pa ima sekundarno pristojnost in bo po potrebi začelo plačevati le razliko v obliki dodatka;
- (c) če ta zakonec znova postane neaktiven, se bo pristojnost med Hrvaško in Združenim kraljestvom ustrezno zamenjala;
- (d) če se zakonec in otroci na podlagi trenutno veljavnih določb pridružijo državljanu Združenega kraljestva v Združenem kraljestvu, ne spadajo več na področje uporabe člena 32(1)(d) Sporazuma; vsaka prihodnja sprememba (družina ali samo zakonec in otroci se vrnejo na Hrvaško) se bo štela kot prihodnje gibanje, torej se pravice na podlagi Sporazuma ne bodo ohranile;
4. državljan Združenega kraljestva, ki ob koncu prehodnega obdobja dela in običajno prebiva v Združenem kraljestvu, medtem ko njegov zakonec, ki je nemški državljan, dela in običajno prebiva v Nemčiji skupaj z njunimi otroki:
- (a) na podlagi člena 68(1)(b) Uredbe (ES) št. 883/2004 ima Nemčija primarno pristojnost in bo še naprej izplačevala dajatve za otroke, ki običajno prebivajo v Nemčiji, dokler so izpolnjeni pogoji iz Uredbe in nemške zakonodaje; predpostavimo, da Združeno kraljestvo dejansko ne plačuje razlike v obliki dodatka, ker je nemška dajatev višja od dajatve Združenega kraljestva;

- (b) nemški zakonec leta 2024 postane neaktiven v Nemčiji; na podlagi člena 68(1)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 ima Združeno kraljestvo primarno pristojnost in bo začelo plačevati celotno dajatev.

Člen 32(1)(d) Sporazuma se uporablja tudi za dodatne ali posebne dajatve za sirote, usklajene v skladu s členom 69 Uredbe (ES) št. 883/2004. Ni pomembno, ali je upravičenost do dodatnih ali posebnih družinskih dajatev za sirote že obstajala ob koncu prehodnega obdobja ali po njem, če je v zadnjenavedenem primeru ob koncu prehodnega obdobja obstajala upravičenost do „standardnih“ družinskih dajatev.

3.3.5 Člen 32(1)(e): izvedene pravice družinskih članov

Člen 32(1)(e) varuje tudi vse izvedene pravice družinskih članov.

Pojem „družinski član“ je treba razumeti, kot je opredeljen v členu 1(i) Uredbe (ES) št. 883/2004. Praviloma vključuje zakonca in mladoletne otroke ali vzdrževane otroke, ki so že polnoletni.

Ta določba varuje tiste pravice, ki obstajajo ob koncu prehodnega obdobja, ne glede na to, ali se uveljavljajo ali ne.

Nanaša se na primere iz člena 32(1)(d)(i) in (ii), kar pa ne pomeni, da se uporablja le za tiste družinske člane, za katere se na podlagi te določbe izplačujejo družinske dajatve. Zato je lahko zakonec zaščiten s členom 32(1)(e), tudi če par nima otrok in se jima ne izplačujejo družinske dajatve na podlagi člena 32(1)(d).

Odločilni dejavnik je, da ob koncu prehodnega obdobja obstaja razmerje med družinskima članoma. Določba ne zajema bodočih zakoncev ali naslednjih in bodočih otrok, za obstoječe zakonce in otroke pa se uporabljajo vsa pravila uredb. Primeri zajetih položajev:

- državljan Združenega kraljestva ob koncu prehodnega obdobja dela v Združenem kraljestvu; njegov zakonec, ki je slovaški državljan, običajno prebiva na Slovaškem in je neaktiven; zakonec ima kot družinski član izvedene pravice do storitev v primeru bolezni na podlagi členov 17 in 32 Uredbe (ES) št. 883/2004; Združeno kraljestvo bo še naprej plačevalo ustrezne stroške;
  - zakonec začne leta 2024 delati na Slovaškem in je v skladu s slovaško zakonodajo upravičen do dajatev za bolezen, saj je Slovaška v skladu s členom 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 pristojna država,
  - leta 2025, ko postane neaktiven in običajno prebiva na Slovaškem, bo znova začela veljati izvedena pravica Združenega kraljestva, ki bo imela prednost pred vsako neodvisno pravico, ki jo morda ima zaradi prebivanja na Slovaškem;
- litovski državljan ob koncu prehodnega obdobja dela in običajno prebiva v Litvi; njegov zakonec, ki je državljan Združenega kraljestva, običajno prebiva in dela v Združenem kraljestvu; britanski zakonec je v skladu z zakonodajo Združenega kraljestva upravičen do dajatev za bolezen, saj je Združeno kraljestvo v skladu s členom 11(3)(a) Uredbe (ES) št. 883/2004 pristojna država;
  - ta zakonec leta 2026 postane neaktiven v Združenem kraljestvu; izvedena pravica do storitev v primeru bolezni, ki izvira iz Litve, bo imela prednost pred vsako neodvisno pravico, ki temelji na prebivanju v Združenem kraljestvu;
- estonski državljan ob koncu prehodnega obdobja dela in običajno prebiva na Finskem; njegov zakonec, ki je državljan Združenega kraljestva, skupaj z njunimi otroki običajno prebiva in dela v Združenem kraljestvu;
  - zakonec bo imel v Združenem kraljestvu neodvisno pravico do storitev v primeru bolezni, otroci pa bodo imeli kot družinski člani v Združenem kraljestvu izvedene pravice na podlagi člena 32 Uredbe (ES) št. 883/2004,
  - leta 2023 zakonec postane neaktiven, pri čemer bodo imeli on in otroci kot družinski člani izvedene pravice, ki izvirajo iz Finske,
  - leta 2024 se paru rodi otrok; ta otrok na podlagi Sporazuma ne bo imel izvedenih pravic kot družinski član.

3.3.6 Člen 32(2): spremembe pristojnosti

Prvi stavek tega člena zagotavlja, da bodo za osebe, za katere je pred koncem prehodnega obdobja veljala zakonodaja države članice ali Združenega kraljestva in ki pred koncem prehodnega obdobja ali po njem na podlagi pravil iz člena 32(1)(a) Sporazuma začnejo prejemati dajatve iz socialne varnosti, še naprej veljale določbe Uredbe (ES) št. 883/2004 o dajatvah za bolezni. To pomeni, da se lahko pristojnost v zvezi z boleznijo spremeni zaradi prejemanja dajatve na podlagi člena 32(1)(a) pred koncem prehodnega obdobja ali po njem, vendar bo pristojna država članica za zadevne osebe ustrezno uporabljala upoštevna pravila o zdravstvenem zavarovanju.

Na podlagi podobne logike drugi stavek tega člena zagotavlja, da se za osebo v zgoraj opisanem položaju še naprej uporabljajo tudi pravila o družinskih dajatvah iz Uredbe (ES) št. 883/2004, če je to ustrezno.

Položaj, zajet v členu 32(2), lahko ponazorimo z naslednjim primerom:

- neaktiven državljani Danske, ki prebiva na Danskem, začne prejemati pokojnino iz Združenega kraljestva, kjer je prej delal. Združeno kraljestvo postane pristojno za njegove dajatve za bolezni. Če je upravičen do družinskih dajatev, bodo za družinske dajatve za njegove družinske člane, ki z njim prebivajo na Danskem, veljali pogoji iz zakonodaje Združenega kraljestva.

Glej tudi dodatna pojasnila glede tega člena v zgornjem oddelku 3.3.1, saj določba deluje v povezavi s členom 32(1) Sporazuma.

3.4 Člen 33: državljani Islandije, Kneževine Lihtenštajn, Kraljevine Norveške in Švice

V skladu s členom 33 se naslov III drugega dela Sporazuma ne uporablja le za državljane Združenega kraljestva in državljane EU, ampak tudi za državljane Islandije, Lihtenštajna, Norveške in Švice, če sta izpolnjena naslednja kumulativna pogoja:

- Islandija, Lihtenštajn, Norveška in Švica so z Združenim kraljestvom sklenili in uporabljajo ustrezne sporazume, ki se uporabljajo za državljane EU, ter
- Islandija, Lihtenštajn, Norveška in Švica so z Unijo sklenili in uporabljajo ustrezne sporazume, ki veljajo za državljane Združenega kraljestva.

Če navedeni sporazumi začnejo veljati, je skupni odbor pooblaščen, da odloči o datumu začetka uporabe tega člena.

Namen te določbe je zaščititi pravice državljanov Islandije, Lihtenštajna, Norveške in Švice v skladu z naslovom III Sporazuma, tako kot če bi bili državljani držav članic EU, kadar obstaja tristranski položaj (ki zadeva npr. državo članico EU, Združeno kraljestvo in Islandijo, Lihtenštajn, Norveško ali Švico, kot je ustrezno). Podobno bi morale biti zaščitene tudi pravice državljanov Združenega kraljestva in državljanov EU, ki so v takem tristranskem položaju.

Rešitev v tristranskem položaju je zlasti pomembna za uporabo načela seštevanja iz člena 32(1)(a) Sporazuma.

Na primer, norveški državljani, ki:

- je v obdobju 2005–2007 delal na Norveškem,
- je v obdobju 2007–2018 delal v Franciji,
- je v obdobju 2018–2020 delal v Združenem kraljestvu,
- leta 2021 vloži zahtevek za dajatve na podlagi preteklih zavarovalnih dob,

bi bil zajet v členu 33 Sporazuma (če so izpolnjeni pogoji za uporabo tega člena), zato bi bil izenačen z državljanom EU ali državljanom Združenega kraljestva, zajetim v členu 30(1) Sporazuma.

Na primer, pri islandskem državljanu, ki:

- je večji del življenja delal v Združenem kraljestvu,
- je kratek čas delal v Franciji,

- se pred koncem prehodnega obdobja vrne na Islandijo, ko je skoraj dosegel upokojitveno starost, in ostane neaktiven ter
- vloži zahtevek za starostno pokojnino, ko doseže upokojitveno starost (pred koncem prehodnega obdobja ali po njem),

bi Združeno kraljestvo seštelo pretekle dobe in mu dodelilo pokojnino Združenega kraljestva. Po tej dodelitvi bi imela zadevna oseba pravico, da na Islandiji ali v kateri koli drugi državi članici EU ali državi EGP, kjer morda običajno prebiva, prejema pokojnino Združenega kraljestva, ki se ne bi znižala (na podlagi upoštevni določb, ki ustrezajo logiki člena 7 Uredbe (ES) št. 883/2004).

3.5 Člen 34 – Upravno sodelovanje

Za zagotovitev nemotenega izvajanja Sporazuma lahko Združeno kraljestvo kot opazovalec sodeluje na sestankih Upravne komisije za koordinacijo sistemov socialne varnosti in na sestankih organov iz členov 73 in 74 Uredbe (ES) št. 883/2004, ki sta povezana z njo, tj. Tehnična komisija za obdelavo podatkov in Revizijski odbor.

Kadar točke dnevnega reda v zvezi z naslovom III drugega dela Sporazuma zadevajo Združeno kraljestvo, predsednik Upravne komisije, Tehnične komisije oziroma Revizijskega odbora na sestanek povabi Združeno kraljestvo, ki bo sodelovalo kot svetovalec.

Združeno kraljestvo bo še naprej sodelovalo v sistemu elektronske izmenjave informacij o socialni varnosti za obdelavo primerov, zajetih v Sporazumu, in bo nosilo s tem povezane stroške.

Države članice EU in Združeno kraljestvo so zavezani zmanjšanju upravnega bremena pri izvajanju Sporazuma. Zato prenosni dokumenti, izdani pred koncem prehodnega obdobja, ne bodo samodejno postali neveljavni.

Osnovno načelo je, da so ti dokumenti zgolj deklarativni. Sami po sebi ne ustvarjajo pravic zadevnih oseb. Pravice ustvarja Sporazum.

Razlikovati je treba med:

1. *dokumenti, ki se nanašajo na položaje, zajete v pravilih o koordinaciji iz Sporazuma* (npr. prenosni dokument A1, katerega veljavnost se izteče leta 2021, za osebo, ki hkrati dela v Združenem kraljestvu in Franciji; prenosni dokument S1 za upokojenca, ki je državljan Združenega kraljestva in običajno prebiva v Španiji):
  - ti prenosni dokumenti kažejo pravice, ki še naprej obstajajo, vendar na drugačni pravni podlagi,
  - da bi se preprečilo neupravičeno upravno breme, dokumenti ostanejo veljavni v celotnem obdobju veljavnosti (dokler se ne prekličejo); po izteku veljavnosti prejšnjih prenosnih dokumentov se bodo na podlagi Sporazuma izdali novi, če bodo izpolnjeni pogoji za njihovo izdajo;
2. *dokumenti, ki so bili izdani pred koncem prehodnega obdobja in se nanašajo na položaje, ki niso več zajeti v Sporazumu* (npr. evropska kartica zdravstvenega zavarovanja za osebe, ki so ob koncu prehodnega obdobja v popolnoma notranjem položaju; prenosni dokument A1 za napotene delavce, ki opravljajo storitve):
  - ti prenosni dokumenti kažejo pravice, ki ne obstajajo več; po koncu prehodnega obdobja ne morejo imeti nobenih pravnih učinkov, tudi če jih institucija, ki jih je izdala, ne prekliče.

Morebitni dvomi glede veljavnosti dokumenta bodo razjasnjeni s postopki, določenimi v Sklepu št. A1 Upravne komisije za koordinacijo sistemov socialne varnosti z dne 12. junija 2009 o vzpostavitvi dialoga in pravnega postopka v zvezi z veljavnostjo dokumentov, določitvi zakonodaje, ki se uporablja, ter dodeljevanju dajatev v skladu z Uredbo (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta.

3.6 Člen 35: povračilo, izterjava in pobot

Namen te določbe je zagotoviti, da se bodo pravila o povračilu, izterjavi in pobotu iz uredb (ES) št. 883/2004 in št. 987/2009 še naprej uporabljala, tudi če pravila o koordinaciji ne bodo več v celoti veljala za določeno osebo.

Ta določba se uporablja v zvezi z dogodki, ki se nanašajo na osebe, ki niso zajete v členu 30 Sporazuma, in so se zgodili pred koncem prehodnega obdobja. Zajema tudi dogodke, ki so se zgodili po koncu prehodnega obdobja, vendar se nanašajo na osebe, za katere se je, ko je dogodek nastopil, uporabljal člen 30 ali člen 32 Sporazuma.

Določba se uporablja zlasti za naslednje tri kategorije dogodkov:

- (a) dogodki, ki so se zgodili pred koncem prehodnega obdobja in se nanašajo na osebe, ki niso zajete v členu 30 Sporazuma. Na primer:
  1. poljski državljani, za katerega pred koncem prehodnega obdobja ni nikoli veljala zakonodaja Združenega kraljestva, novembra 2019 odide na počitnice. V Združenem kraljestvu na podlagi evropske kartice zdravstvenega zavarovanja prejme storitve v primeru bolezni in se vrne domov pred koncem prehodnega obdobja:
    - (a) tudi po navedenem datumu lahko na Poljskem zahteva povračilo za storitve v primeru bolezni (če je ustrezno);
    - (b) če se povračilo zahteva v Združenem kraljestvu, vendar postopek pred koncem prehodnega obdobja še ni zaključen, bo povračilo kljub temu obdelano v skladu z ustreznimi pravili o koordinaciji;
- (b) dogodki, ki so se zgodili po koncu prehodnega obdobja in se nanašajo na osebe, za katere se je, ko je dogodek nastopil, uporabljal člen 32 Sporazuma. Na primer:
  2. državljani Združenega kraljestva je pred koncem prehodnega obdobja delal v Združenem kraljestvu in na Švedskem, pri čemer je zanj veljala zakonodaja Združenega kraljestva. Pred navedenim datumom na Švedskem preneha opravljati vse dejavnosti. Ne spada na področje uporabe člena 30 Sporazuma, vendar se po koncu prehodnega obdobja odkrije, da bi morala zanj dejansko veljati švedska zakonodaja. Določbe Uredbe (ES) št. 883/2004 v zvezi s pravnim postopkom Upravne komisije (če se Švedska in Združeno kraljestvo ne strinjata glede pristojnosti) o povračilu, izterjavi ali pobotu se uporabljajo tudi po koncu prehodnega obdobja;
  3. poljski državljani, ki običajno prebivajo na Poljskem in imajo pretekla obdobja, zaključena v Združenem kraljestvu, se po koncu prehodnega obdobja upokojijo. Ker Združeno kraljestvo na podlagi člena 32(2) Sporazuma postane pristojno za dajatve za bolezen, se bodo ustrezno uporabljali postopki povračila med Združenim kraljestvom in Poljsko;
  4. francoski državljani običajno prebivajo v Franciji in dela v Združenem kraljestvu kot obmejni delavec. Pred koncem prehodnega obdobja postane brezposeln in začne prejemati francosko nadomestilo za brezposelnost. Ustrezni postopki za povračilo nadomestila za brezposelnost se bodo med Francijo in Združenim kraljestvom še naprej uporabljali tudi po koncu prehodnega obdobja;
  5. enako velja za osebe, ki za zdravljenje na podlagi člena 32(1)(b) Sporazuma uporabljajo prenosni dokument S2 in se pred koncem prehodnega obdobja začnejo zdraviti v okviru načrtovanega zdravljenja, ki se konča po koncu prehodnega obdobja;
- (c) dogodki, ki so se zgodili po koncu prehodnega obdobja in se nanašajo na osebe, za katere se je, ko je dogodek nastopil, uporabljal člen 30 Sporazuma. Na primer:
  6. za belgijskega državljana, ki ob koncu prehodnega obdobja običajno prebiva v Združenem kraljestvu in dela v Belgiji, se uporablja člen 30(1)(c). Po petih letih svoje prebivališče prenese v Belgijo. Zato člen 30 zanj ne velja več, poleg tega se zanj ne uporablja niti člen 32 Sporazuma, ker nima preteklih obdobj, zaključenih v Združenem kraljestvu:
    - (a) Belgija bo Združenemu kraljestvu v obdobju prebivanja navedenega državljana v Združenem kraljestvu še naprej vračala vse stroške, povezane s storitvami v primeru bolezni;
    - (b) Združeno kraljestvo bo še naprej uporabljalo postopek izterjave za zneske, ki jih navedena oseba dolguje v Belgiji.

Čeprav imajo v večini primerov zadevne osebe pretekla obdobja in zanje velja člen 32 Sporazuma, to ni potrebno za uporabo te določbe.

Določba se nanaša na „dogodke“, ki so se zgodili v določenem časovnem okviru. To je širok pojem, ki zajema na primer opravljene storitve, plačane denarne dajatve, plačane prispevke, pa tudi prispevke, ki so zapadli v plačilo tik pred koncem prehodnega obdobja ali tik pred koncem obdobja uporabe uredb, v primerih iz členov 30 in 32 Sporazuma.

Na podlagi te določbe se bodo še naprej uporabljali vsi postopki, povezani z Revizijskim odborom, vključno s povračilom na podlagi fiksnih zneskov.

3.7 Člen 36 – Razvoj prava in prilagoditve aktov Unije

Sporazum zagotavlja uporabo uredb (ES) št. 883/2004 in (ES) št. 987/2009, kakor sta bili spremenjeni ali nadomeščeni z uredbami, sprejetimi po koncu prehodnega obdobja in navedenimi v Prilogi I k Sporazumu.

Člen 36 Sporazuma določa mehanizem posodobitve v zvezi s spremembami teh uredb na ravni Evropske unije po koncu prehodnega obdobja.

Posodobitev praviloma samodejno opravi skupni odbor. Člen 36(2)(a) do (c) Sporazuma določa omejene izjeme. Te se nanašajo na naslednje položaje:

1. doda se novo področje socialne varnosti ali črta obstoječe v členu 3 Uredbe (ES) št. 883/2004;
2. denarna dajatev, ki jo je bilo na podlagi navedene uredbe mogoče izvoziti, se spremeni tako, da je ni mogoče izvoziti, ali pa se denarna dajatev, ki je ni bilo mogoče izvoziti, spremeni tako, da jo je mogoče izvoziti; na primer:
  - navedena uredba se spremeni tako, da se vključi možnost izvoza posebnih denarnih dajatev, za katere se ne plačujejo prispevki,
  - navedena uredba se spremeni tako, da družinskih dajatev ni več mogoče izvoziti;
3. denarna dajatev, ki jo je bilo prej mogoče izvoziti za določen čas, se spremeni tako, da jo je mogoče izvoziti za nedoločen čas, ali obratno. Sprejme se na primer odločitev, da bo mogoče nadomestila za brezposelnost izvoziti za nedoločen čas.

Ko se na ravni EU sprejme odločitev o takih spremembah, skupni odbor oceni te spremembe in njihov obseg. Združeno kraljestvo in države članice EU so trdno zavezani zagotavljanju stalnega dobrega delovanja pravil o koordinaciji sistemov socialne varnosti za osebe, zajete v Sporazumu.

Skupni odbor bo v zvezi s tem tudi v dobri veri preučil potrebo po zagotovitvi učinkovite pokritosti za zadevne osebe, zlasti kadar so spremembe možnosti izvoza dajatev določene s spremembo pristojne države, in sicer ne glede na to, ali je to država članica EU ali Združeno kraljestvo.

4. NASLOV IV – DRUGE DOLOCBE

4.1 Člen 37 – Javnost

Ta določba je oblikovana po zgledu člena 34 Direktive 2004/38/ES.

Določa obveznost držav članic EU in Združenega kraljestva, drugim, kot so delodajalci, Evropska komisija ali skupni odbor, pa ne nalaga nobene obveznosti.

4.2 Člen 38 – Ugodnejše določbe

4.2.1 Učinki uporabe ugodnejše obravnave

Vsaka država se sama odloči, ali bo sprejela domače zakone in druge predpise, ki so za upravičence Sporazuma ugodnejši od tistih, določenih v Sporazumu.

4.2.2 Ugodnejša obravnava in koordinacija sistemov socialne varnosti

Člen 38(1) določa, da drugi del Sporazuma ne vpliva na zakone in druge predpise, ki bi bili za zadevne osebe ugodnejši. Ta določba se ne uporablja za naslov III o koordinaciji sistemov socialne varnosti, razen kolikor to dovoljujeta uredbi (ES) št. 883/2004 in (ES) št. 987/2009, in sicer zaradi specifičnosti teh pravil, v skladu s katerimi se za osebe uporablja sistem socialne varnosti samo ene države članice EU, da se preprečijo zapleti, ki bi lahko nastali zaradi prekrivanja veljavnih določb.

Člen 38(2) priznava, da določbe drugega dela Sporazuma o prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva (člen 12) in o pravici do enakega obravnavanja (člen 23(1)) ne posegajo v ureditev skupnega potovalnega območja med Irsko in Združenim kraljestvom (iz člena 3 Protokola o Irski/Severni Irski k Sporazumu), kar zadeva ugodnejšo obravnavo, ki bi jo zadevne osebe lahko prejele na podlagi navedene ureditve.

4.3 Člen 39 – Dosmrtno varstvo

4.3.1 Dosmrtno varstvo in njegovo vzajemno delovanje z različnimi naslovi

Člen 39 določa pomembno zaščito, v skladu s katero pravice iz Sporazuma nimajo „datuma izteka veljavnosti“.

Upravičenci do novega statusa glede prebivanja iz naslova II drugega dela Sporazuma bodo obdržali svoj status glede prebivanja – in vse z njim povezane pravice –, dokler izpolnjujejo pogoje, ki jih naslov II določa za pravico do prebivanja (kolikor določa kakršne koli pogoje).

Upravičenci do pravic iz naslova III drugega dela Sporazuma bodo obdržali svoje pravice, dokler izpolnjujejo pogoje, ki jih zahteva naslov III.

Člen 39 pojasnjuje, da pravice, ki izhajajo iz različnih naslovov, niso nujno neločljivo povezane – oseba na primer ne izgubi nujno pravic iz naslova III, če izgubi status glede prebivanja iz naslova II.

Poudariti je treba tudi, da nekatere določbe drugega dela Sporazuma ne zahtevajo, da njihovi upravičenci še naprej izpolnjujejo kakršne koli pogoje – sklep o priznanju, sprejet pred koncem prehodnega obdobja na podlagi poglavja 3 naslova II drugega dela Sporazuma, na primer ostane veljaven.

4.4 Koristne povezave

Prečiščene različice zakonodajnih instrumentov prava Unije v angleškem jeziku je mogoče prenesti s spletišča EUR-Lex, ki ga upravlja Komisija.

Pogodba o Evropski uniji:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:SL:PDF>

Pogodba o delovanju Evropske unije:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SL>

Direktiva 2004/38/ES:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1523871765223&uri=CELEX:02004L0038-20110616>

Uredba (EU) št. 492/2011:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1523864845084&uri=CELEX:02011R0492-20160512>

Uredba (ES) št. 883/2004:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1579691198448&uri=CELEX:02004R0883-20190731>

Uredba (ES) št. 987/2009:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1579691236860&uri=CELEX:02009R0987-20180101>

Izbrana sporočila Komisije

Free movement of workers – achieving the full benefits and potential (Prosto gibanje delavcev – kako izkoristiti vse ugodnosti in možnosti) (COM(2002) 694 final)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1525420348454&uri=CELEX:52002DC0694>

Sporočilo Komisije o smernicah za boljši prenos Direktive 2004/38/ES o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic ter njeno učinkovitejšo uporabo (COM(2009) 313 final)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1525421270630&uri=CELEX:52009DC0313>

Ponovna potrditev prostega gibanja delavcev: pravice in pomembne spremembe (COM(2010) 373 final)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1525420568284&uri=CELEX:52010DC0373>

Prosto gibanje državljanov EU in njihovih družinskih članov: pet konkretnih ukrepov (COM(2013) 837 final)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1525420823976&uri=CELEX:52013DC0837>
